

MEDIACE PŘESHraniČNíCH RODiČOVSKýCH SPORŮ 2014

Sborník příspěvků z konference pořádané Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí
13. - 14. 10. 2014 v Brně

Editor: Eva Pávková

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí roku 2015

Tento sborník byl vydán v rámci realizace projektu s názvem Rozvoj partnerství v oblasti mezinárodní spolupráce na Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, reg. číslo: CZ.1.04/5.1.00/81.00002, který je spolufinancován z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu.

Tribun EU
2015

ISBN 978-80-263-0996-3

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO	3
MEDIACE NA ÚŘADĚ PRO MEZINÁRODNĚ PRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ	4
ROLE MEDIÁTORA V MNICHOVSKÉM MODELU	9
NEDOROZUMENIE V MEDZIKULTÚRNYCH KONFLIKTOCH	13
LAWYERS AND MEDIATION IN CHILD ABDUCTION CASES - HOW DOES THAT FIT TOGETHER?	18
PRÁVNÍ ZÁSTUPCI A MEDIACE V PŘÍPADECH ÚNOSŮ DĚTÍ - JAK TO JDE DOHROMADY?	21
MEDIATION IN RETURN PROCEEDINGS UNDER THE HAGUE CHILD ABDUCTION CONVENTION - A REPORT FROM A GERMAN PERSPECTIVE -	24
MEDIACE V ŘÍZENÍCH O NAVRÁCENÍ SPADAJÍCÍCH POD HAAGSKOU ÚMLUVU O OBČANSKOPRÁVNÍCH ASPEKTECH MEZINÁRODNÍCH ÚNOSŮ DĚTÍ - REPORT Z NĚMECKÉHO PROSTŘEDÍ -	28
DUTCH EXPERIENCE WITH CROSS BORDER MEDIATIONS	32
HOLANDSKÉ ZKUŠENOSTI S PŘESHRANIČNÍ MEDIACÍ	40
PROFIL PŘÍSPĚVATELŮ	48

ÚVODNÍ SLOVO

EVA PÁVKOVÁ

Konference Mediace přeshraničních rodičovských sporů byla jednou z klíčových aktivit projektu s názvem Rozvoj partnerství v oblasti mezinárodní spolupráce na Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) v rámci sekce 2. Uskutečnila se 13. a 14. 10. 2014 za přítomnosti zahraničních hostů z Německa, Nizozemska a Slovenska. Shrnovala zkušenosti, které zaměstnanci Úřadu získali během projektu.

Protože je mediální zákon v České republice v platnosti velmi krátce a zkušenosti s mediací se teprve rozvíjejí, byl přenos informací o postavení mediace v jednotlivých zemích a o metodách práce užívaných v zahraničí velmi důležitý.

Konference také umožnila předání informací o způsobu práce mediátorů Úřadu a sdílení aktuálních informací z oblasti mediace na Úřadu. To se dělo prostřednictvím přednášek a následných workshopů.

Tento sborník je výstupem z konference. Přináší příspěvky, s nimiž jednotliví účastníci vystoupili. Příspěvek Andrei Schulz informoval o práci německého ústředního orgánu, hlavního partnera sekce 2. Anke Loebel se v příspěvku věnuje spolupráci organizace MiKK s německým ústředním orgánem a postavením právního zástupce v mediaci. Dušan Ondrušek ve svém příspěvku upozorňuje na významnou roli kulturního kontextu v průběhu mediace. Lilian van Wesemael představuje nizozemskou mediální praxi, v níž je kladem důraz na potřeby dítěte. Eva Pávková přibližuje mediální praxi na Úřadu.

Hlavním účelem sborníku je další šíření zjištěných informací a propagace mediace prostřednictvím přenosu zkušeností ze zahraničí do české praxe. Je určen zaměstnancům orgánu sociálněprávní ochrany dětí, zaměstnancům nestátních organizací a jiné odborné veřejnosti.

MEDIACE NA ÚŘADĚ PRO MEZINÁRODNĚ PRÁVNÍ OCHRANU DĚTÍ

EVA PÁVKOVÁ

ÚVOD

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, který je ústředním orgánem v České republice se sídlem v Brně (dále ÚMPOD) pracuje na základě řady mezinárodních smluv, jako je Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení a také dle předpisů, jako je nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti nebo dle nařízení Rady (ES) č. 4/2009, o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností. Z těchto dokumentů také vyplývá pro ústřední orgány povinnost usnadnit smírná řešení rodičovských konfliktů zprostředkováním, smíří iniciativou nebo obdobnými prostředky.

NÁSLEDKY RODIČOVSKÝCH KONFLIKTŮ NA DĚTECH

Rodičovské konflikty dnes a denně poznamenávají život řady dětí a ohrožují jejich zdravý vývoj v budoucnosti. Řada výzkumů poukazuje na závažné konsekvence a nežádoucí následky, které se v případě přeshraničnosti ještě stupňují dalšími faktory zvláště v případě únosů nezletilých jejich rodiči. Můžeme se setkat se ztrátou důvěry k našíjícímu rodiči, ztrátou kontaktů s opuštěným rodičem, spolužáky, hračkami, prostředím, s přáteli a příbuznými. Děti následně často trpí úzkostmi, strachy, problémy ve škole, mezi vrstevníky, poruchami připoutání, posttraumatickým stresem.

Od roku 2006 spolupracuje ÚMPOD s psychology v rámci agendy mezinárodního osvojení. Od roku 2009 se psychologové jako zaměstnanci podílejí také na řešení přeshraničních rodičovských sporů. V té době vznikla také myšlenka nabízet mediace v případech mezinárodních únosů dětí a případech, kdy se rodič domáhá styků s dítětem, které žije v jiné zemi. Psycholog ve dvojici s právníkem je od začátku zaangażován při hledání možností komunikace s oběma rodiči a jejich motivování ke vzájemné dohodě, která je nejsnazší prevencí eskalace a protrahování konfliktu.

PRAVIDLA MEDIACÍ NA ÚMPOD

Jedním z nástrojů, které jsou klientům při rodičovských sporech nabízeny, je právě mediace. Ta je na ÚMPOD poskytována týmem právníků a psychologů proškolených v mediaci. Klienti jsou právníkem, který má případ v rámci rozdělení agend na starosti, informováni o možnosti a vhodnosti mediace formou tří několikahodinových setkání. V případě, že je nutné tlumočení, tuto externí službu si klienti hradí, mediace samotná je

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

poskytována ve zmíněném rozsahu zdarma v několika jazycích. Kromě mediace „face to face“ se uplatňuje i mediace on line prostřednictvím programu Skype. Ta je vzhledem ke vzdálenostem, často i jiným kontinentům, kde rodiče po únosu žijí, někdy jediným možným řešením. Pro práci mediátorů je k dispozici vším potřebným vybavená místnost.

Mediace je na ÚMPOD zároveň nabízena kdykoliv v průběhu celého případu. V době, kdy jeden z rodičů dítě unese, je nabídka mediace součástí výzvy k dobrovolnému návratu do země obvyklého bydliště dítěte. Nabídka přichází dále opakovaně před soudním řízením, v jeho průběhu i poté, co bylo ve věci rozhodnuto a bylo by možné zprostředkovat dohodu o podmínkách návratu rodiče únosce s dítětem do země, odkud přijeli.

TÝMOVOST MEDIACE

Jestliže právník a psycholog vyhodnotí případ jako vhodný pro mediaci, je stranám zaslána výzva, aby se vyjádřily, zda si přejí přijít na mediační jednání. Pokud obě strany souhlasí, jsou stanoveni dva mediátoři, kteří nabídnou možné termíny, ve kterých se snaží zohlednit jejich možnosti cestování, hlídání dětí, pracovního volna. Snahou je, aby byla dvojice mediátorů složena ze dvou profesně různých, jazykově vybavených mediátorů. V den mediace je také pro případnou konzultaci na úřadě přítomen právník zodpovědný za daný případ, který může poskytnout základní informace o právu dané země a zkušenostech se spoluprací s danou zemí.

Mediace následně probíhá v jazyce, který je společný všem zúčastněným, není - li to možné, klienti si přizvou na vlastní náklady tlumočnicka. Optimální, ne vždy však realizovatelná, je bilinguálnost a bikulturnost mediátorů a také genderová vyváženost mediátorů (pár muž a žena). Dohodám napomáhá také mezinárodní spolupráce mediátorů z různých států, která toto zaručuje a klienti vždy velmi dobře reagují na možnost mít při mediaci „svého člověka“ nehledě na možnost vyjadřovat se ve svém mateřském jazyce. Taková síť mediátorů vznikla v roce 2011 a 2012 z mediátorů zemí EU v rámci projektu, který realizovala v Bruselu německá organizace MiKK, která spolupracovala i s organizací Reunite z Velké Británie, jež má nejdelší mediační zkušenosti mezinárodních rodičovských párů a organizací Child focus a Kinder Entvoering. Dva mediátoři pak ze dvou různých zemí obou rodičů mohou napomoci řešení jejich konfliktu díky komunikační síti, která je sdružuje. Země, kde žije řada dvojijazyčných a bikulturních manželství, jako je Velká Británie či Belgie, mají se situacemi rodičovských přeshraničních sporů dlouholeté zkušenosti, zatímco v České republice jde o zkušenosti ve větším rozsahu sotva dvacetileté.

DALŠÍ MOŽNÍ ÚČASTNÍCI VSTUPUJÍCÍ DO MEDIAČNÍHO PROCESU

Pokud jde o mediaci únosu face to face, je snahou týmu, aby se opuštěný rodič před setkáním viděl s dítětem. V těchto případech spolupracuje ÚMPOD s centry pro asistovaný styk, pokud nelze jinak. Podobně v případě sporů kvůli neumožňování kontaktů mediátor

motivuje rodiče, u něhož dítě žije, alespoň ke krátkému jednorázovému kontaktu před mediací.

Dalšími participanty, kteří vstupují v různých fázích do mediačního procesu a mohou jej modifikovat, jsou zástupci partnerského ústředního orgánu, kteří mohou pomoci při kontaktování druhého rodiče, nebo doporučení jeho participace na mediaci.

Podobně advokáti stran mohou být podporujícím prvkem, pokud vedou své klienty ke smírnému řešení, zprostředkují komunikaci s ním. Také sociální pracovníce z místa bydliště, kde se právě nachází rodič, jež dítě unesl, které jej rovněž mohou motivovat ke vstřícnému postoji vůči nabídce mediace. V neposlední řadě většinou nešťastně vstupují často do hry prarodiče dítěte a noví partneři rodičů.

Všichni výše jmenovaní mohou být jak spoluhráči mediačního týmu, tak jeho více či méně nápadnými destruktoři a škůdci. Advokáti, kteří okamžitě eskalují konflikt řadou předběžných opatření, v některých zemích podáním trestního oznámení, nebo jen tím, že klienta ujistí o tom, že má trumfy v ruce a není třeba, aby se pokoušel dohodnout. Mnoho situací se zbytečně vyostří, pokud emocionální expresi okamžitě následují právní kroky. Komplikace přinášející sociální pracovníce anebo jiné poradenské subjekty, které mylně informují rodiče, že má-li dítě svěřené do své péče, může s ním odcestovat bez vědomí a souhlasu druhého kamkoliv. Prarodiče dítěte, kteří poskytnou nejen azyl rodiči únosci, ale všemožně mu pomáhají v likvidaci jakýchkoliv kontaktů mezi dítětem a opuštěným rodičem, jsou dalšími, kdo často přilejí olej do ohně. Noví partneři únosce či únoskyně, kteří neodkladně přijmou za svá všechna obvinění na adresu opuštěného rodiče a postaví se role ochránce a nového vychovatele dítěte bývají spolehlivým spouštěčem dalších útoků opuštěného rodiče na únosce. Ti všichni mohou ovlivňovat celý proces mediace. Někdy přímou účastí v konfliktu, někdy snahou ovlivnit mediátory, někdy svou „virtuální přítomností“. Se všemi těmito faktory musí mediátor počítat.

Důležitými hlasy v mediaci jsou hlasy dětí samotných. Normy, které zakotvují právo dítěte svobodně se vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž jeho názorům musí být věnována patřičná pozornost odpovídající jeho věku a rozumové úrovni, najdeme v řadě vnitrostátních i mezinárodních právních textů. Proto je nejen na místě, ale nutné zabývat se všemi dopady, jež bude mít případná mediační dohoda na život dotčených dětí a počítat s variantou, že bude dítě mediace nějakou formou účastno. V tomto je výhodou, že pohovor s dítětem také může vést psycholog zaměstnaný na úřadu, který předá výstup mediátorům pro další využití.

SPECIFIKA MEDIAČNÍCH DOHOD U PŘESHraniČNÍCH SPORŮ

Jedním ze specifik mediačních dohod v těchto případech je nutnost ošetřit právní limity a možnosti konkrétní země, které se mediace týká. Klientům je proto doporučována průběžná konzultace s jejich advokátem. Advokáti obou stran mají zároveň kdykoliv možnost

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

dotázat se právníka úřadu, který se kauzou zabývá a má nejen znalosti, ale i zkušenosti s tím, jak soudy v dané zemi rozhodují, k čemu přihlížejí, co mohou akceptovat. Jen právník zkušený v mezinárodním právu soukromém je schopný klientovi relevantně poradit, aby bylo možné případnou mediační dohodu posléze nechat schválit soudem v obou dotčených zemích. Různé země vyžadují různé náležitosti proto, aby byla dohoda uznatelná, vykonatelná a někdy je ke spolupráci nutné přizvat také styčného soudce - liaison judge kvůli zabezpečení „mirror order“ z jiné země. Mediační tým tedy potřebuje při přípravě mediace a dohody těsnou kooperaci spolupracujících advokátů.

Zároveň se v dohodách u přeshraničních rodičovských sporů objevují často body, které se u vnitrostátních mediačních dohod, jež řeší péči o děti, neobjevují. Může jít nejen o určení aktuálního či budoucího obvyklé bydliště dítěte a jeho kontaktů s druhým rodičem, ale také o způsob, jakým bude pěstován jazyk a kultura obou rodičů, vztahy se širší rodinou vzdáleného rodiče, náklady na letecké cestování při návštěvách rodiče, který může žít i tisíce kilometrů daleko.

V neposlední řadě je v dohodách nutné jasně vymezit právní kroky, které každá ze stran podnikne, aby se zabránilo například zatčení rodiče únosce po návratu do země, odkud dítě odvezl, či záruky, které mu tam umožní dobré životní podmínky při výchově dítěte.

Při mediaci často vznikají také tzv. Interim agreement, které umožní rodičům zjistit, jak se jim bude dařit zachovávat současnou dohodu ještě dříve, než ukončí řízení o návratu před soudem. Další důležitou osobou, která tak může napomoci budoucí kvalitní komunikaci a dohodě rodičů, jsou soudci ochotní přerušit řízení na několik týdnů, během nichž je taková dočasná dohoda realizována, než definitivně rozhodnou.

U rodičovských sporů jsou vždy ve hře výrazné emoce, protože jsou konfliktem ohroženy primární potřeby rodičů i dětí. V přeshraničních sporech je tento konflikt ještě posílen dvojím kulturním zázemím rodičů, jejich často velmi odlišnou výchovou v původní rodině, někdy značně rozdílnou historickou zkušeností z jejich původní země, jinými rodinnými vzorci a samozřejmě dvojím jazykem. Se všemi těmito faktory mediátor průběžně pracuje tak, aby mohli rodiče pro své děti najít bohatství, které skrývá pestrost rodiny ze dvou zemí.

ZÁVĚR

Mediace je v České republice zatím stále málo rozšířená, běžná populace si jen pomalu zvyká jejich nástrojů při rodičovských sporech využívat. Samotná právní úprava mediace v České republice je také velmi mladá a skutečně kvalifikovaných mediátorů se může v některých regionech nedostávat.

Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí se snaží vždy stát na straně dítěte, či dětí, které rodičovský konflikt postihl. Mediaci vnímá jako další z nástrojů, které mohou pomoci do budoucna rodičům a jejich prostřednictvím především dětem, které se ve složité situaci

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

ocitly bez možnosti ji ovlivnit, a jsou často jejími největšími oběťmi. Proto každý rodičovský pár, který s podporou mediátora nalezne byť jen částečný konsensus, dělá mnoho pro budoucnost svých dětí. Prioritou úřadu je časově a věcně efektivnější řešení přeshraničních rodičovských konfliktů především preventivními zásahy a prosazováním smírných metod pomocí mediace a multidisciplinární spolupráce.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

**PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST**
www.esfcr.cz

ROLE MEDIÁTORA V MNICHOVSKÉM MODELU

ROMANA ROGALEWICZOVÁ

ÚVOD

V Německu jsou rodičovské konflikty soudy řešeny v režimu ze zákona vycházejícího tzv. zrychleného řízení. Tento procesní postup byl do zákonné podoby přeměněn až poté, co byl již řadu let aplikován jednotlivými soudy v praxi. Každý soud měl a má svou vlastní, konkrétním okolnostem a podmínkám v daném soudním obvodu přizpůsobenou metodu procesního postupu při řešení sporu rodičů dotýkajícího se dítěte.

Podstatou zrychleného řízení ve všech jeho alternativách u jednotlivých soudů je bez zbytečných průtahů v řízení přivést rodiče ke kompromisu, vzájemně společně vytvořené dohodě, která bude výsledkem jejich spolupráce a současně bude v nejlepším zájmu jejich dítěte.

V rámci projektu Rozvoj partnerství a spolupráce na Úřadě pro mezinárodněprávní ochranu dětí se uskutečnila stáž v Německu. V průběhu této stáže jsme strávili dva dny i v Mnichově, kde nám zaměstnanci soudu, rodinné poradny, advokátní kanceláře a sdružení opatrovníků dítěte důkladně představili Mnichovský model. Informace uvedené v následujícím příspěvku vycházejí zcela z poznatků, které jsme získali od našich mnichovských spolupracovníků během stáže.

CO JE MNICHOVSKÝ MODEL?

Mnichovský model je systémem praktické aplikace mezioborové spolupráce při řešení rodičovských konfliktů, který funguje v obvodu okresního soudu v Mnichově. Prvním takovým modelem, který se stal východiskem a vzorem pro další iniciativy vznikající postupně u různých německých soudů, byla Cochemská praxe.

Cochemská praxe představuje způsob soudního řešení rodičovských sporů za vzájemné spolupráce jednotlivých profesí, které jsou do řešení tohoto sporu zapojeny, s cílem přimět rodiče opět převzít svoji odpovědnost za dítě a jeho život. Cochemská praxe se začala utvářet v soudním obvodu Cochem-Zell na začátku 90. let 20. století. Jednalo se o první systém mezioborové spolupráce při rodičovských sporech v Německu, který byl důkladně popsán, a z něj vycházejí další systémy a modely praktikované v soudních obvodech dnes již po celém Německu.

V roce 2009 byl přijat i zákon¹ upravující tzv. zrychlené řízení, které je založeno na základních principech Cochemské praxe, které jsou společně všem v Německu fungujícím modelům u jednotlivých soudů.

¹ Zákon o řízeních ve věcech rodinných a ve věcech dobrovolné soudní pravomoci (Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit)

JAK FUNGUJE MEZIOBOROVÁ SPOLUPRÁCE V MNICHOVSKÉM MODELU?

Mezioborová spolupráce v pojetí Mnichovského modelu spočívá na následujícím principu: Rodičovský konflikt je řešen soudem, bez zahájení soudního řízení není možné Mnichovský model aplikovat. Při řešení rodičovského konfliktu se soudce opírá o práci dalších profesí - orgánu péče o děti, který buď již rodinu ze své úřední činnosti zná, nebo po zahájení soudního řízení provede v rodině šetření. Nepodaří-li se na prvním jednání soudu přivést rodiče ke vzájemné dohodě, je dítěti ustanoven opatrovník pro řízení. Současně jsou rodičům nabídnuty termíny v poradnách², které mají volnou kapacitu, aby se jim mohly v dohledné době věnovat. Pokud konflikt rodičů není vyřešen ani za pomoci poradny, je ustanoven soudní znalec, který s rodinou nadále pracuje - jednak vypracuje dle zadání soudu znalecký posudek, ale také s rodiči i dětmi komunikuje, hledá způsob, jak problémy vyřešit a společně s rodiči připravuje program, jak by řešení mělo probíhat, a kontroluje jeho plnění. Při tom rodiče jsou obvykle zastoupeni advokáty, kteří se je v duchu Mnichovského modelu snaží vést ke smírnému řešení a nepodněcovat k dalším vzájemným konfliktům.

Zapojenými profesemi v Mnichovském modelu jsou tedy: soudci, orgány péče o děti, opatrovníci, poradny, soudní znalci a advokáti.

Jak z výše uvedeného vyplývá, mediátoři jako profese přímo do Mnichovského modelu zapojení nejsou. Mediace je ale možným prostředkem, který jednotlivé profese využívají při řešení rodičovského konfliktu.

KDO NABÍZÍ MEDIÁTORSKÉ SLUŽBY?

Mediace může proběhnout buď přímo u mediátorů, nebo ji mohou poskytovat poradny, nebo může být provedena soudcovská mediací.

Mediátory rodiče vyhledají buď ještě před zahájením soudního řízení, nebo kdykoliv v jeho průběhu. Pro mediaci se rodiče rozhodují buď na radu svých advokátů, nebo na doporučení orgánu péče o děti, nebo poradny, pokud pracovníci poradny sami rodičům mediaci zajistit nemohou, nebo rodiče z nějakého důvodu nechtějí, aby mediací byla vedena poradnou. Často orgán péče o děti rodičům vysvětlí přednosti a výhody mediací a zprostředkuje jim kontakty buď na mediátory, nebo na poradny, které mediací nabízejí.

Ne všechny poradny jsou schopné zajistit mediací. Hlavním předpokladem je, že pracovníkem poradny musí být člověk s mediačním výcvikem, nebo poradna musí přímo spolupracovat s mediátorem.

Zcela specifickou situací je soudcovská mediací, která je poskytována přímo soudy v průběhu soudního řízení.

² Poradní místa v Německu nabízejí zpravidla pomoc v mnoha oblastech, nedochází k jednoznačné specifikaci, zda se jedná o poradnu manželskou, rodinnou, psychologickou. Náznak speciálního zaměření může vycházet z názvu, neznamená to však, že poradenské centrum nenabízí pomoc i v jiných oblastech. Většina poraden poskytuje jednak individuální služby v podobě sezení a pohovorů, jednak skupinové kurzy. Svým klientům pak i při individuálním poradenství radí současně navštěvovat odpovídajícím způsobem zaměřený kurz.

SOUDCOVSKÁ MEDIACE

Německé procesní předpisy umožňují provést v průběhu řízení i tzv. soudcovskou mediaci. Předpokladem pro ni je vhodná situace mezi rodiči (tedy rodičovský konflikt ve stádiu, kdy mediaci může přinést řešení, nebo rodiče alespoň někam posunout) a možnost příslušného soudu. Pokud soudce, který vede řízení, vyhodnotí, že aktuální situace mezi rodiči je vhodná pro mediaci a současně soud disponuje soudcem, který má mediační výcvik a tedy může vést mediaci, předá příslušný spis soudci-mediátorovi, který pak mediaci rodičů řídí.

Pokud rodiče v průběhu mediaci dospějí k dohodě, stává se tato dohoda součástí spisu, je soudcem-mediátorem potvrzena a je pro všechny právně závazná jako dohoda schválená soudem.

Pokud se v průběhu mediaci nepodaří dospět k dohodě mezi rodiči, mediaci se ukončí, spis se vrací příslušnému soudci a v řízení se pokračuje podle pravidel Mnichovského modelu, dokud rodiče nenajdou společné řešení, nebo dokud soud nerozhodne autoritativně.

ODMĚNA MEDIÁTORA

Náklady mediaci samozřejmě nesou rodiče, kteří se jí účastní. Tyto náklady se mohou lišit především v závislosti na tom, kdo mediaci provádí a jaká je finanční situace rodičů.

Nejnákladnější je mediaci vedená přímo mediátorem. Služby mediátora jsou plně hrazeny rodiči bez ohledu na jejich ekonomickou situaci a mediátoři mají sazby vyšší než ostatní instituce, které jsou schopny mediaci provést.

Je-li mediaci prováděna prostřednictvím poradny, je odměna za mediaci zahrnuta do odměny za využití služeb poradny. Výše odměny poradnám se liší podle toho, kdo je jejich zřizovatelem a často také podle finanční situace rodičů. Poradny mohou fungovat jako zcela samostatná soukromá zařízení (v tom případě je jejich provoz výlučně závislý na sponzorských darech a výdělcích z činnosti), nebo jako zařízení zřizovaná obcí nebo státem (zde jsou zdrojem financování státní příspěvky a dotace a výděly z činnosti), nebo jako církevní zařízení (pro ty je nejobvyklejším zdrojem financí kombinace dotací a sponzorských darů). Zpravidla požadují poradny za svoje služby odměnu ve výši 2 % z čistého příjmu rodičů (existuje možnost snížení celkové částky o paušální sazbu za každé dítě) a případně dobrovolný finanční dar dle možností rodičů.

Odměna za soudcovskou mediaci je součástí nákladů řízení. V řízeních týkajících se nezletilých dětí hradí náklady řízení rodiče rovným dílem. Pouze v případě, že finanční situace jednoho z rodičů je výrazně lepší než situace druhého rodiče, je možné poměrné rozdělení nákladů.

POSTAVENÍ MEDIÁTORA A ÚČINKY MEDIAČNÍ DOHODY

Z profesí spolupracujících na řešení rodičovského konfliktu jsou do soudního řízení přímo zapojeni soudci, advokáti, orgán péče o dítě, opatrovník dítěte a soudní znalec, je-li ustanoven. Zástupci těchto profesí spolu komunikují, předávají si informace, společně hledají řešení v nejlepším zájmu dítěte.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Pokud rodiče využijí služeb mediátora nebo poradny, tyto instituce se tím do řízení nezapojují, stále zůstávají mimo řízení (a to i v případě, kdy rodičům mediaci nebo využití pomoci poradny doporučí, nebo nařídí orgán péče o děti, nebo soud). Pokud zástupci poradny, nebo přímo mediátor chtějí být přítomni u soudního jednání, musí s tím rodiče jako účastníci řízení souhlasit. Pokud soud nebo orgán péče o děti chtějí od mediátora nebo poradny jakékoliv informace o probíhající mediaci, nebo o průběhu poradenství, narážejí na povinnost mlčenlivosti, kterou jsou jak mediátor, tak poradny vázány. Aby mohly být soudy nebo orgánu péče o děti jakékoliv informace poskytnuty, musí rodiče mediátora nebo poradnu zprostit povinnosti mlčenlivosti. V případě, že se tak nestane, mohou mediátoři i poradny na dotaz soudy nebo orgánu péče o děti, nebo i sobě vzájemně, poskytovat pouze zcela obecné informace o tom, zda je rodiče kontaktovali, zda mediace nebo poradenství probíhá, probíhalo, bylo ukončeno, apod.

Dojde-li k uzavření mediační dohody v průběhu mediace, je tato dohoda sepsána a je výstupem mediačního sezení ve formě protokolu. Zpravidla je součástí mediační dohody klauzule, že pokud mezi rodiči v budoucnu dojde opět k rozporům, nebo mediační dohoda nebude dodržována, jsou rodiče povinni vyhledat pomoc poradny nebo mediátora. Rodiče mohou požádat o zápis mediační dohody do soudního protokolu, čímž se dohoda stává závaznou a má charakter soudního rozhodnutí. Nebo si mohou nechat dohodu potvrdit notářem. Je-li mediační dohoda výsledkem soudcovské mediace, je výsledkem soudního řízení a je závazná a vykonatelná. Sama o sobě je mediační dohoda nezávazná.

ZÁVĚR

Cílem Mnichovského modelu je vyřešit rodičovský konflikt smírnou cestou, bez zbytečných soudních průtahů a v co nejlepším zájmu dítěte. Za řešení v nejlepším zájmu dítěte je v těchto případech považována dohoda rodičů. Cestou, jak s rodiči pracovat a přimět je znovu společně vykonávat rodičovskou roli, společně plnit rodičovská práva a povinnosti, je úzká spolupráce jednotlivých profesí, které se na řešení rodičovského konfliktu podílejí. Každá profese disponuje vlastními prostředky, jak s rodiči pracovat a jak je přivést ke společně vytvořené dohodě. Jedním z těchto prostředků je i mediace.

Mediace může být v rámci Mnichovského modelu prováděna různými profesemi. Podle toho, kým je mediace poskytována, se odvíjí její zapojení do průběhu řízení, ale i způsob financování a následná právní závaznost mediační dohody.

Mediátoři jako samostatná profese nejsou bezprostředně zapojeni do Mnichovského modelu. Jejich činnosti je však využíváno při řešení rodičovských konfliktů a jsou tedy nástrojem, který jednotlivým profesím interdisciplinární spolupráce při jejich práci významně pomáhá.

NEDOROZUMENIE V MEDZIKULTÚRNYCH KONFLIKTOCH

DUŠAN ONDRUŠEK

Kompetencia medzikultúrnej komunikovať („medzikultúrna gramotnosť“) je v mediácii rovnako ako v iných oblastiach práce s ľuďmi mimoriadne dôležitá. Od časti politických predstaviteľov, častejšie než od expertov, poslednej dobe počujeme vyjadrenia, že multikulturalizmus zlyhal, že by sme mali opustiť potrebu presadzovať tento model fungovania spoločnosti a vrátiť sa k tradičnejším predstavám o národných štátoch a uzavretých kultúrach. Avšak nič lepšie než otvorenosť voči iným kultúram, nutnosť akceptovať nenásilne prelínanie kultúr a posilňovanie kultúrnej citlivosti, sme doteraz jednoducho nenašli. Pedersen (1999) sa dokonca nazdáva, že potreba vyrovnáť sa s multikulturalizmom znamená novú evolučnú vlnu v diskusii profesionálov pracujúcich s ľuďmi. Mediátori pracujúci v cezhraničnom a globálnom kontexte tiež budú nútení nanovo konceptualizovať svoje interpretácie a postupy práce aj v súvislosti s rastúcim napätím a väčšou cezhraničnou mobilitou, či už má legálny alebo nelegálny charakter.

Ako sa má mediátor postaviť k odlišnosti, na ktorú naráža u klientov? Tradičné ázijské poznanie hovorí, že „všetci jednotlivci sú v mnohých aspektoch:

- a) jedineční - teda iní než všetci ostatní;
- b) v niečom podobní niektorým jednotlivcom;
- c) v niečom totožní so všetkými ostatnými jednotlivcami.“

Podľa viacerých autorov je rozdiel v poznaní (osvojení si vedomostí) a v prežívaní (empatickej citlivosti). Relatívne dobre zvládame technické znalosti a zručnosti. Sme schopní profesionálne si osvojiť komplikované postupy v medzikultúrnej a cezhraničnej mediácii, odporúčané procedurálne kroky v sporoch o deti. Rezervy však máme v medzikultúrnej citlivosti, teda v schopnosti integrovane mať vzťahy a pristupovať k ľuďom, ktorí sú kultúrne „iní“.

W.J. Bennett (Bennett, J. M., Bennett, M. J. In: Landis, D, Bennett, J., Bennett, J. M., 2004) hovorí, že medzikultúrna citlivosť sa u väčšiny ľudí vyvíja a v ideálnom prípade sa na základe priamej skúsenosti s „inakosťou“ a primeranej reflexie ľudia dopracujú do zrelších spôsobov, ako sa obohacovať, vyrovnávať, konfrontovať s „inakosťou“. Bennett hovorí o kontinuu šiestich štádií v osobnom raste medzikultúrnej citlivosti - od etnocentrizmu až po etnorelativizmus. Každé z týchto štádií vyjadruje iný spôsob prežívania a reagovania na odlišnosť. Podľa Bennetta (2004a, 2004b) sú týmito štádiami: 1. POPRETIE ; 2. OBRANA; 3. MINIMALIZOVANIE ROZDIELOV; 4. AKCEPTOVANIE; 5. ADAPTÁCIA a napokon 6. INTEGRÁCIA. Prícom prvé tri štádiá Bennett označuje za rôzne úrovne etnocentrizmu a posledné tri za vzostupné úrovne etnorelativizmu. Skúsme na príklade postojov a perspektív rozvíjajúceho sa pomáhajúceho profesionála ilustrovať, ako by sa v jeho práci a postojoch prejavovali jednotlivé úrovne etnocentrických a etnorelativistických perspektív.

Najnižšou úrovňou etnocentrizmu je POPRETIE.

Ľudia s touto východiskovou pozíciou odvodzujú svoje vnímanie sveta od presvedčenia o nadradenosti, primárnosti svojej kultúry. Odmietajú seriózne brať do úvahy, že existujú aj iné kultúry, majú potrebu izolovať sa od iných kultúrnych vplyvov alebo sa separovať od možných kontaktov s inými. Ťažko si vieme predstaviť psychológa, ktorý by mohol efektívne fungovať v praktickom poradenskom vzťahu, ale jeho prejavy alebo myšlienkové úvahy by asi vyzerali takto:

„Taký národ/kultúra/etnikum/ špecifická skupina (ako sú Rómovia/Kurdi/gayovia) vlastne ani neexistuje... v zásade ide o ľudí rovnakého typu, ako sme my, vo všetkom, len oni si to neuvedomujú, musíme ich prevychovať“. „Menšina sa nemá čo sťažovať, v skutočnosti neexistujú žiadne problémy so spoložitím... nemajú sa čo vyčleňovať... a nebudú problémy. Musíme byť jednotní... inakosť spôsobuje problémy.“

Ďalšou úrovňou etnocentrizmu je OBRANA (proti odlišnosti). Táto úroveň sa prejavuje hlavne u ľudí s hlbokými a niekedy aj potláčanými pocitmi vlastnej inferiority. Ľudia na tejto úrovni pripúšťajú odlišnosti, ale ostatné kultúry, hlavne menšiny, nevidia partnersky, ale vidia ich ako tých menej rozvinutých. Nevidia veľký význam v snahe poznávať inú kultúru, pretože už vopred majú zafixované parochiálne postoje a interpretáciu sveta. Väčšinou nie sú si vedomí znevažujúcich, nadradených formulácií, z ktorých je jasné, že „my“ sme tí rozvinutejší a „oni“ sa majú prispôbiť. Psychológ s takými to postojmi by sa asi prejavil výrokmí typu: *„Tí Rómovia (Afričania, Arabi, Pakistanci...) sú objektívne nerozvinutí, nekultúrni, necivilizovaní... V génoch majú lenivosť. Musíme ich učiť od škôlky, niekto to musí riešiť... musíme niečo robiť s tou rómskou (imigračnou) otázkou... Na ľuďoch z iných krajín je vidieť tú menšiu srdečnosť, otvorenosť, úprimnosť... Oni nevedia toľko, čo my...“*

Tretia úroveň etnocentrizmu má podobu MINIMALIZOVANIA ROZDIELOV. Na tejto úrovni ľudia uznávajú rozdiely medzi kultúrami, ale tie u nich vytvárajú obavu a strach z výzvy „inakosti“ a menšiu mieru akceptovania ambiguit. Prejavujú ju hlavne ľudia, ktorí odpoveď na tieto výzvy vidia v univerzalistickej predstave o ľuďoch, ktorí sa v konečnom dôsledku od nich nelíšia ani fyzicky a ani hodnotovo. S neistotou odpovedí týkajúcich sa objektívnych rozdielov medzi ľuďmi sa vyrovnávajú romantizujúcim potláčaním predstáv o možných konfliktoch. Nesnažia sa o hľadanie odlišných či jedinečných tvorivých postupov v nových situáciách, voči novým, niekedy aj nepoznaným typom správania a prežívania klientov. Sami neuvažujú o výhodách odlišnosti, diverzity, o tom, že vývoj môže spochybňovať tradície a konfrontácia rôznym právd môže priniesť niečo nové. Výroky pomáhajúceho profesionála na tejto úrovni môžu mať napríklad takúto podobu: *„Všetci sme deti božie, niet rozdielov medzi nami... netreba poukazovať na rozdiely...“ „Niet medzi nami skutočných rozdielov, ... keď sa spoľahneme na naše srdcia, vlastne sme všetci vo všetkom rovnakí“ „Netreba iné prístupy k tým deťom. Kto pomáha deťom, ktoré nie sú z osád?...“*

Štvrtá úroveň už patří do citlivějších projevov - do nižšej podoby etnorelativizmu a Bennett (tamže) ju označuje ako AKCEPTOVANIE.

Umožňuje porozumieť kultúrnej odlišnosti ako spôsobu vyrovnávania sa s realitou. Vnímať iných ako iných a akceptovať to pri komunikácii a práci s nimi. Kultúrne diferencie sú uvedomované a rešpektované, rozdielnosť nie je chápaná ako absolútna odlišnosť, ale ako rozdielnosť vyplývajúca z procesu vzájomného poznávania. Psychológ s touto mierou etnorelativizmu dokáže neprejavovať svoje predsudky navonok, je si vedomý odlišností, ktorým u druhých nerozumie, ale snaží sa nachádzať neodsudzujúci postoj, dovoliť si v niektorých prípadoch sa prejavovať tak, ako je klient zvyknutý v súlade so svojimi kultúrnymi vzorcami. Výroky pomáhajúceho profesionála na tejto úrovni by asi zneli: *„Je to v poriadku, že hovoríme inými jazykmi, žijeme podľa rôznych hodnôt... Nie všetko sa mi páči, ale snažím sa tomu porozumieť a to, čomu nerozumiem, zatiaľ nekomentujem negatívisticky... Snažím sa rešpektovať odlišné správanie a odlišné hodnoty. Nekomentujem hodnotiaco pre mňa zvláštne prejavy chutí, jazyka, náboženstva, ale pýtam sa a snažím sa porozumieť dôvodom a histórii...“*

Piata úroveň etnorelativistického interpretovania sveta má u Bennetta (tamže) označenie ADAPTÁCIA. Charakterizuje ľudí, ktorí si skúšajú adaptovať sa na odlišnú kultúru v kontaktoch priamo („tvárou v tvár“) v každodennej realite. Vyskytujú sa u ľudí, ktorí vychádzajú z rámca kultúrneho pluralizmu - sú schopní brať do úvahy a rovnocenne hodnotiť dve odlišné kultúry. Príkladom je šťastné manželstvo dvoch Slovákov - kresťanky a moslima, ktorí so svojimi deťmi slávia rovnako Vianoce, ako aj Eid počas Ramadánu. Umožňujú ich deťom vybrať si, či chcú v dospelosti uprednostniť jedno, druhé, neslávať intenzívne ani jeden z týchto sviatkov, či, naopak, rovnako si vychutnať „otcov“ i „matkin“ sviatok. Adaptovanie sa v tomto poňatí znamená nielen tolerovať, akceptovať druhú kultúru, ale aj aktívne si vybrať jej elementy, prispôbiť ich do podoby „stráviteľnej“ pre príslušníka pôvodne inej kultúry, adaptovať si ich a zabudovať ich elementy do svojho života. Pomáhajúci profesionál na tejto úrovni etnorelativistického postoja sa aktívne snaží porozumieť druhej kultúre, dozvedieť sa niečo o nej. Nemá problémy naučiť sa pozdrav v jazyku klienta, poblahoželať mu k životným udalostiam, ktoré sú pre klienta dôležité, hoci psychológ je v inej situácii a sám v minulosti nepoznal zvyky a hodnoty inej kultúry. Typický výrok profesionála na tejto úrovni je napríklad tento: *„Keby som bol predstaviteľom menšiny, viem si predstaviť, aké by to bolo, viem tomu porozumieť, čiastočne sa do toho dokážem vžiť...“ Nestotožňujem sa s niektorými hodnotami klienta, ale pokúšam sa načúvať vysvetleniu z jeho strany a zvažujem slovník a vlastné akty, tak, aby som jeho zvyky a hodnoty nedeňhoval, neútočil na to, čo on/ona osobne považuje za mimoriadne dôležité.“*

Najvyššou úrovňou na kontinuu medzikultúrnej senzitivity je podľa Bennetta (tamže) INTEGRÁCIA. Znamená to schopnosť hodnotiť javy a prisudzovať im hodnotu v kultúrnom kontexte. Integrované posudzovanie znamená, že človek si vypracuje a v stále nekončiacom sa celoživotnom procese prepracováva etickú bázu, ktorá ho vedie pri rozhodovaní a pri osvojovaní si rôznej kultúrnej identity. Človek si sám volí svoju kultúrnu identitu, nezávisle

od vlastného rodu, jazyka, vlastnej rasy, výchovy v detstve. Človek na tejto úrovni si dokáže vážiť sám seba, kultúru a identitu, ktorú si zvolil, takže nemá potrebu súťažiť s inými kultúrami, „zhadzovať“ iné zvyky a hodnoty, zdôvodňovať, v čom je jeho kultúra lepšia a rozvitejšia - vie, že jeho kultúra (tá, ktorú si zvolil) je v tomto období pre neho/pre ňu lepšie než iné. Nenárokuje si univerzálne povyšovanie kultúrnych vzorcov a hodnôt, s ktorými sa v tejto fáze života stotožnil. Tento nesúťaživý (nekonkurenčný postoj) vedie k otvorenosti a k úprimnému záujmu o iné kultúry a o ľudí, ktorí sú nimi ovplyvnení. Integrácia neznamená neváženie si vlastnej kultúry, znamená to neznevažovanie iných kultúr a otvorenosť pre ne. Výrok pomáhajúceho profesionála charakterizujúci integráciu by v teoretickej rovine mohol znieť napríklad takto: *„Moja identita nie je závislá od kultúry, ktorá mi bola daná, dokážem si osvojiť rozdielne kultúrne vzorce správania, nepovažujem niektoré z nich za hodnotnejšie z absolútneho hľadiska, vnímam skôr ich kontextovú výhodu alebo nevýhodu...“* Pomáhajúci profesionál sa v tejto situácii dokáže otvorene správať ku klientovi, napríklad z kolektivistického ázijskej kultúry, ku klientovi, ktorý prichádza s predstavou nekonečnej úcty voči nekritizovateľným rodičom, ku klientovi ktorý má špecifické predstavy o kultúre stravovania, sexuality, rodinných vzťahov. Samozrejme, že aj tu narazíme na hranice toho, čo naša kultúra považuje za prijateľné a čo nie, ale na rozdiel od ľudí s menšou mierou kultúrnej otvorenosti je človek na tejto úrovni ochotný a pripravený diskutovať o všetkom. Neskončí s výrokom, že ... „o tomto nebudem diskutovať nikdy“.

Okrem schopnosti pracovať s reflexiou miery svojho etnocentrizmu je pre pomáhajúceho profesionála, ktorý sa angažuje v problematike medzinárodných sporov v rodinnej mediácii mať aj širšiu paletu mediálnych prístupov a poznanie kedy sa vo svojej práci opierať o niektorý z nich ako aj schopnosť opustiť úzke rámce jednotlivých škôl mediácie a mať odvahu využívať prvky rôznych prístupov, tak aby čo najviac pomohol deťoma rodine.

Pred asi 25 rokmi, sa na našom území (vo vtedajšom Československu) začali využívať prvky mediácie v práci psychológov, sociálnych pracovníkov, manažérov a neskôr profesionálov, ktorí sa orientovali špecificky na mediáciu ako na hlavný obor svojej činnosti. Jako prvé sa v kurzoch aj mediáčnej praxi presadili postupy, ktoré vychádzali z Harvardskej školy (B. Fisher, W. Ury, Rifkin, Ch. Moore a ďalší), ktorí vychádzali zo sekvenčného modelu mediáčného procesu s ustálenými štádiami mediáčného procesu, predstavou o ich nemennom poradí a vyčleňovaním fókusovania mediácie na problém, záujmy, bez dôrazu na osobnosti reprezentujúce sporné strany a bez veľkej pozornosti voči kontextu a voči systémovým zdrojom konfliktov.

S väčším rozšírením kultúrnych sporov a komunitných sporov sa stále jasnejšie ukazuje, že iba s týmto modelom tradičného chápania mediácie a diskusiami o prednostiach faciilitatívneho či evaluatívneho prístupu v mediácii nevystačíme. V medzinárodných rodinných sporoch sa veľmi často hrá aj o identitu, hodnotové strety, medzikultúrne výzvy so vzdialenými historickými koreňmi. V stále väčšej miere budeme využívať aj princípy transformatívnej mediácie, stále viac si musíme zvykať na to, že mediátor ktorý nemá citlivosť na pochopenie viacerých kultúr a jazykov, mediátor s parochiálnymi a kultúrne redukujúcimi

postojmi, neuspeje. To by sa malo odraziť v príprave a hodnotení medzikultúrnych mediátorov jako aj v kritériách pre výber budúcich profesionálov, pracujúcich s problematikou kultúrne zmiešaných rodín. Je dobré vidieť, že prvé kroky v tomto smere sa už začínajú realizovať.

LITERATÚRA

- Barber, Benjamin R.: Jihad vs. McWorld. Hardcover : Crown, 1995. ISBN 0-8129-2350-2
- Bennett, Milton, J., Castiglioni, Erika: Embodied Ethnocentrism and the Feeling of Culture. A key to Training for Intercultural Competence? In: Landis, Dan, Bennett, Janet, Bennett J. Milton: Handbook of Intercultural Training. London: Sage, 2004, p. 249-257. ISBN 0-7619-2332-2
- Bennett, Janet M., Bennett, Milton.J.: Developing intercultural sensitivity. An Integrative Approach to Global and Domestic Diversity. In: Landis, Dan, Bennett, Janet, Bennett J. Milton : Handbook of Intercultural Training. London: Sage, Chapter 7, 2004, p. 147-165. ISBN 0-7619-2332-2,
- Berry, John W.: The ecoculturalframework: a stocktaking. In: van deVijver, Fons J. R: Chasiotis: Athanasios and Brunner/Mazel. (November 3, 1998) Netherlands : Cambridge University Press, 2011, p. 95-114. ISBN-13: 9780521760157
- Eriksen, Thomas, Hylland: Antropologie multikulturních společností. Rozumět identitě. Praha: Triton, 2007
- Helfrich, H.: Beyond the dilemma of cross-culturalpsychology: Resolving the tension between etic and emic approaches. In: Culture & Psychology , 5; 1999, p. 131-153. DOI: 10.1177/1354067X9952002
- Kolektív: Čo sa nám osvedčilo? Bratislava : PDCS, 2003.
- Livermore, David: Leading with Cultural Intelligence: The New Secret to Success. New York : AMACOM, 2009. ISBN-10: 0814414877
- McLuhan, Eric: „The source of the term ´globalvillage´“. In: McLuhan Studies, issue 2, 1996. Retrieved 2008-12-30
- Morgenšternová, Monika, Šulová Lenka a kol.: Interkulturní psychologie. Rozvoj interkulturní senzitivity. Praha : Kalolinum, 2007.
- D. Ondrušek: Psychologické poradenstvo v práci s menšinami, Psychol. Poradenstvo, FFUK 20s. in: Smitková a kol.: Kapitoly z poradenskej psychológie , UK Bratislava 2014
- Pedersen, Paul: Multiculturalismas a fourth force. New York : Brunner/Mazel; 1998. ISBN-10: 0876309309
- Sweeney, Mary C.: Rodové a kulturně senzitivní terapie. In: John C. Norcross, James O. Pochaska: Psychoterapeutické systémy. Praha: Vydavatelství Grada, 1999, s. 319-349
- Šišková, Tatjana: Menšiny a migranti v české republice. My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál. 2001

LAWYERS AND MEDIATION IN CHILD ABDUCTION CASES - HOW DOES THAT FIT TOGETHER?

ANKE LOEBEL

Results of the interview study within the LEPCA project carried out in 2013/2014 by
Dr. Katharina Kriegel-Schmidt on behalf of MiKK e.V., Berlin

There were seven interviews conducted with German lawyers (4 men and 3 women, age: 45+) working with child abduction cases (CA-cases) concerning the US, Canada, Australia, Austria, Switzerland, Italy, France and the Netherlands. Their general mediation expertise was ranging from low to professional and in CA-Cases ranging from low (1) to high (200+). Both perspectives of clients were represented: abducting and left-behind parents.

The main research questions were:

1. Why and how do lawyers **support mediation** in international parental child abduction cases under the 1980 Hague Convention?
2. Which **concerns/fears/reservations** do lawyers have regarding mediation in these cases?

The findings suggest that it is **not useful to divide lawyers into clear supporters or opponents of mediation**. The support of mediation in CA-cases is not necessarily linked to the support of mediation in general. Likewise the rejection of mediation in these cases does not necessarily mean an overall rejection of mediation.

In this very specific context of CA-cases, so-called “supporters of mediation” disavise mediation (e.g. when they think that the clients are not capable of mediation) and so-called “opponents” guide parents to mediation (e.g. when they assume to gain more advantages for their client by mediation).

The motivation to support mediation seems to be linked to the profile of the client: Is the lawyer working **for the abducting or the left-behind parent**? If the lawyer is working for the abducting parent it seems more likely that he will act in favour of mediation to logically improve the legal positions of the client. When working for the left-behind parent: the motivation to support mediation has other reasons than “winning” the Hague proceedings: It is more about helping to solve the conflicts related to parental child abduction.

The motivation to support mediation is linked to the **date of mandate**: Lawyers who are not necessarily in favour of mediation when a Hague proceeding has started will nevertheless support mediation **before** the proceeding. All of the lawyers are highly motivated to advise the parent against just taking the child and leaving. If contacted in this early stage, they see their major task in explaining the legal implications and above all **preventing a CA-case**.

There are signs of approval of mediation in general, before or after a CA-case, but some lawyers are sceptical of supporting mediation once a CA-proceeding has started.

The **opposing counsel** plays a crucial role for the support of mediation. A lawyer might be very willing to support mediation but if the opposing counsel is fighting in the normal manner, his motivation is severely affected. Lawyers who believe that mediation is very important for parents to settle their conflicts face serious problems when they get in touch with the opposing counsel who has a tremendous lack of knowledge concerning the legal implications of Hague Proceedings in CA-cases. This lack of knowledge is experienced mostly when working with lawyers engaged by the abducting parent.

Lawyers in the interviews sometimes disadvise mediation because of their **self-attributed role as experts in psychological diagnosis**. They perceive a client's attitude as more or less suitable for mediation. They think parents are mentally less capable to engage in mediation the later the stage of Hague proceedings.

The motivation to support mediation **depends on the image that the lawyer has of mediation**. The quality/amount of knowledge differs considerably! There is a lack of knowledge regarding the precise aims/tasks of a mediation in a CA-case, the possibilities of a cooperation between lawyers and mediators during the course of a mediation and the time span for a mediation in a Hague proceeding and the possibility of working "en bloc". Some lawyers fear and imagine enormous delays when a mediation is to take place.

Judges have a direct impact on the motivation and the scope of action a lawyer perceives possible in working towards mediation in a CA-case. Lawyers perceive themselves as depending on the "good will" of the judge towards mediation especially in the question of time and support needed to organise mediation. Judges are seen as being responsible for the recommendation of mediation towards parents.

The results indicate that many lawyers as well as judges **only deal with a small number of CA-cases** which appears to be linked to the motivation to support mediation.

In addition to the fact that the motivation to gain knowledge in a field that is not the main business might be rather low for both, judges and lawyers. Lawyers in the interviews also see a danger of the opposing counsel giving misleading or wrong advice to the parent, which in the end also reduces the possibilities of mediation.

Lawyers are on **different** missions in CA-cases. There are some lawyers who believe that their **task in a CA-case is exclusively to repatriate the child**. Other lawyers see the **need to enlarge their scope of action in CA-cases** because they feel the need to support the parents to trying to resolve their conflict, to reduce psychological burdens and tackle organisational problems related to the separation. The mission leading to mediation might

be understood as one that starts from the fact that new problems arise from Hague proceedings.

Lawyers in the interviews showed serious concerns about poorly written mediation agreements, insufficient cooperation between lawyers and mediators, inappropriate results of mediations and mediation used as a tactic to delay the process.

There is need for training, networking and more experience. Let's work on it.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

**PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST**
www.esfcr.cz

PRÁVNÍ ZÁSTUPCI A MEDIACE V PŘÍPADECH ÚNOSŮ DĚTÍ - JAK TO JDE DOHROMADY?

ANKE LOEBEL

Výsledky studie založené na rozhovorech v rámci projektu LEPCA zrealizovaného v letech 2013/2014 Dr. Katharinou Kriegel-Schmidtovou jménem MiKK e.V., Berlín

Bylo provedeno sedm rozhovorů s německými právními zástupci (4 muži a 3 ženy, věk: 45+), kteří pracují na případech únosů dětí týkajících se USA, Kanady, Austrálie, Rakouska, Švýcarska, Itálie, Francie a Nizozemí. Jejich obecné zkušenosti s mediací byly v rozsahu od minimálních až po profesionální a zkušenosti s případy únosu dětí také malé (1), ale i velké (200+). Ve studii byly zastoupeny perspektivy obou klientů - rodičů únosců a rodičů, jejichž děti byly uneseny.

Hlavní otázky jsou následující:

1. Proč a jak právní zástupci **podporují** mediaci v případech mezinárodních únosů dětí spadajících pod Haagskou úmluvu z roku 1980?
2. Jaké **obavy/strach/výhrady** mají právní zástupci v případech, v nichž je potřeba mediace?

Zjištění naznačují, že není dobré dělit právní zástupce na jasné stoupence či odpůrce mediace. Podpora mediace v případech únosů dětí není nezbytně spojená s podporou mediace obecně. A stejně tak odmítání mediace v těchto případech nezbytně neznamená odmítání mediace jako takové.

Ve velmi specifickém kontextu případů únosů dětí takzvaní „zastánci mediace“ ji nepodporují (např. když si myslí, že klienti mediace nejsou schopni mediace) a takzvaní „odpůrci“ vedou rodiče k mediaci (např. když předpokládají, že jejich klient dosáhne mediací větších výhod).

Zdá se, že motivace k podpoře mediace je spojena s profilem klienta: Pracuje právní zástupce **pro rodiče, který dítě unesl** či **pro rodiče, jehož dítě bylo uneseno**? Pokud právní zástupce pracuje pro rodiče, jež dítě unesl, zdá se pravděpodobnější, že bude mediaci podporovat, aby logicky posílil právní pozici klienta. Pokud pracuje pro rodiče, jehož dítě bylo uneseno, má motivace k podpoře mediace jiné důvody, než „vyhrát“ haagské řízení. Jde mnohem více o pomoci vyřešit konflikty spojené s únosem dítěte rodičem.

Motivace k podpoře mediace je spojena s **datem** mandátu: právní zástupci, kteří nepodporují mediaci, pokud už řízení začalo, podporují mediaci před zahájením řízení. Všichni právní zástupci vykazují vysokou motivaci odradit rodiče od toho, aby dítě prostě vzal a odjel. Pokud dojde ke kontaktu v tomto raném stádiu, vidí svou hlavní úlohu ve

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

vysvětlení právních důsledků a zejména v **zabránění vzniku případu únosu dítěte**. Existují náznaky souhlasu s mediací obecně, před či po případu únosu dítěte, ale někteří právní zástupci jsou k podpoře mediace skeptičtí, pokud již řízení o únosu dítěte začalo.

Právní zástupce protistrany hraje při podpoře mediace klíčovou roli. Právní zástupce sice může chtít podporovat mediaci, ale pokud právní zástupce protistrany bojuje běžnými prostředky, jeho motivace je těžce ovlivněna. Právní zástupci, kteří věří, že mediace má pro rodiče velký význam při řešení svých konfliktů, čelí vážným problémům, jakmile se setkají s právním zástupcem protistrany, který má nedostatek znalostí týkajících se právních dopadů haagského řízení v případech únosů dětí. S tímto nedostatkem znalostí se lze setkat při práci s právními zástupci, kteří byli najati rodičem únoscem.

Právní zástupci někdy nedoporučují mediaci kvůli roli **expertů na psychologické diagnózy, kterou si sami přisoudili**. Vnímají klientův přístup jako více či méně vhodný pro mediaci. Myslí si, že rodiče jsou mentálně méně způsobilí zapojit se do mediace, pokud řízení postoupilo dále.

Motivace k podpoře mediace **závisí na představě, kterou právní zástupce o mediaci má**. Kvalita/množství informací se značně liší! Existuje nedostatek znalostí týkajících se přesných cílů/účelů mediace v případě únosu dítěte, o možnostech spolupráce mezi právními zástupci a mediátory během mediace, o časovém rámci v haagských řízeních a možnosti pracovat „en bloc“. Někteří právní zástupci se bojí a představují si nesmírné průtahy, pokud se má přistoupit k mediaci.

Soudci mají přímý vliv na motivaci a rozsah jednání, které právní zástupce vnímá jako možné při práci směřující k mediaci v případě únosů dětí. Právní zástupci vnímají sami sebe v závislosti na „dobré vůli“ soudce k mediaci, a to obzvláště v otázkách času a podpory potřebné k zorganizování mediace. Soudci jsou vnímáni jako ti, kteří jsou zodpovědní za doporučení mediace rodičům.

Výsledky naznačují, že se mnoho právních zástupců, stejně jako soudců, **zabývá malým počtem případů únosů dítěte**, což se zdá, že je spojeno s motivací k podpoře mediace. Navíc je potřeba zmínit fakt, že motivace k získání znalostí na poli, které není pro právní zástupce a soudce tím hlavním zájmem, je značně nízká. Právní zástupci v rozhovorech často vidí nebezpečí v tom, že právní zástupce protistrany poskytne rodičům zavádějící či špatné rady, což v důsledku snižuje možnosti mediace.

Právní zástupci mají v případech únosů dětí **odlišné úlohy**. Existují právní zástupci, kteří věří, že jejich **úkolem v případě únosu dítěte je pouze repatriace dítěte**. Jiní vidí **potřebu rozšířit rozsah svých činností v případě únosu dítěte**, jelikož cítí potřebu podpořit rodiče, kteří se snaží vyřešit svůj konflikt a potřebu snížit psychologické zatížení a vypořádat se s organizačními problémy spojenými se separací. Mise vedoucí k mediaci může být chápána jako mise, jež začíná u skutečnosti, že z haagského řízení vyvstanou další problémy.

Právní zástupci v rozhovorech vyjádřili vážné obavy ze špatně napsaných mediačních dohod, nedostatečné spolupráce mezi právními zástupci a mediátory, nepřiměřených výsledků mediace a mediace využívané jako zdržovací taktiky při soudním řízení.

Existuje zde velká potřeba školení, sdílení informací a více zkušeností. Pojďme na tom pracovat.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

**PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST**
www.esfcr.cz

MEDIATION IN RETURN PROCEEDINGS UNDER THE HAGUE CHILD ABDUCTION CONVENTION - A REPORT FROM A GERMAN PERSPECTIVE -

ANDREA SCHULZ

STEPS TAKEN BY THE GERMAN CENTRAL AUTHORITY WITH REGARD TO MEDIATION IN HAGUE CASES

When an application from another country for return of a child or access under the 1980 Hague Child Abduction Convention is received by the German Central Authority, it is attributed to one of the currently 9 case-workers dealing with Hague cases, depending on the country. The first step once the new case file has been created is a letter confirming receipt of the application and listing the information and documents still missing before the application can be filed with a German court. Since 1 July 2011, an additional information leaflet on mediation in the framework of Hague proceedings is enclosed together with the question to the applicant whether he or she would be interested in additional information on mediation.

As the ensuing procedure in return and contact cases differs from this point onward, the processing of a return application will be described as an example.

In return cases, the applicant is not only asked whether he or she is interested in more information on (specialised) mediation but also how the German Central Authority shall proceed vis-à-vis the abducting parent. Normally, the German Central Authority will file the return application with the competent German court and either apply for legal aid to be granted to the applicant (in Germany this is subject to a means-and-merits-test and will be decided by the same court that will decide about the return application) or hand over the case to a private attorney once an advance deposit payment for attorney's fees has been received from the applicant. However, in the confirmation of receipt of the application, the applicant is also asked whether he or she wants a "voluntary return letter" to be sent to the abducting parent at the same time as the case goes to court or before. This letter would inform the abducting parent about the 1980 Hague Convention and the court proceedings instituted at the same time or to be instituted shortly. In addition, since July 2011 the applicant is asked - provided that he or she has indicated an interest in mediation - whether the abducting parent shall be approached by the German Central Authority with a view to exploring the potential interest in mediating the case.

If both is the case, the German Central Authority will send a "voluntary return letter" to the abducting parent, together with the information leaflet on mediation. In parallel, the preparations for filing the return application with the competent German court will continue. And indeed, in most cases that actually go to mediation, agreement of both

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

parties to mediate is achieved only after the court application has been filed. From that moment on, the judge is the master of the proceedings, and it is of the essence to coordinate every extra-judicial step very closely with the court proceedings. For the Central Authority this is both a duty and a challenge.

While the Hague case-workers have a country-related responsibility, there are also three social workers at the German Central Authority who, in addition to their other case-load (requests for social reports, transmission of notifications of possible danger to individual children, consultation procedure for cross-border placement of children), have taken over the role of liaison in mediation cases. So if the parties voice an interest in more information on mediation, they can turn to one of them.

CO-OPERATION WITH MIKK TOWARDS BI-CULTURAL CO-MEDIATION

If both parents would like to try mediation, the German Central Authority has outsourced the following step, namely to organise mediation. Since 1 July 2011, we formally cooperate with the non-profit organisation MiKK e.V. (Mediation in internationalen Kindschaftskonflikten - Mediation in international child-related conflicts). MiKK provides further information to the parties if they so wish, finds two mediators and organises the logistics (e.g. finding a room where mediation will take place, helping with travel arrangements etc.) in mediation cases that are passed on to MiKK by the German Central Authority. MiKK and the German Central Authority use the model of bi-cultural co-mediation. Normally this involves one male and one female mediator, one of which has a legal and the other a psycho-social professional background. Ideally, at least one of them should, in addition to being trained as a family mediator, also be trained in the legal specifics of international child abduction proceedings.

If the “fighting” parents are a bi-national/bi-cultural couple, MiKK will try to find one mediator from each linguistic/cultural background.

In addition, it is also very helpful if each mediator speaks the language of the other parent (and mediator) or at least understands it. Moreover it can be useful for that person to have at least some knowledge of certain relevant legal rules of the other country and to be willing to familiarise him- or herself with the cultural features of the other country.

This is not easy given the variety of combinations, but as MiKK has enlisted more than 80 mediators, normally a pair of mediators can be found that is satisfactory for both parents.

This has to be done very quickly because while the exploration of possibilities for mediation is carried out, the preparations to take the case to court are equally continuing, and as said before, in most cases the return application has already been filed with the court when it finally becomes clear that both parties actually want to mediate. Therefore mediators working with MiKK must be prepared to be available for mediation within two weeks of receiving an assignment.

LINKING MEDIATION WITH COURT PROCEEDINGS FOR THE RETURN OF THE CHILD

Irrespective of the object of the court proceedings (return, access, custody), as a rule, in cross-border family conflicts mediation should take place in the country in which the child is currently present. In this way, it is possible even at short notice to organise a meeting between the parent travelling from abroad and the child. The best time for contact to take place can be determined by the mediators in agreement with both parents. In many cases, this lessens the tension and the burden on the parents. At the same time, it keeps the burden on the child as small as possible, because the child can spend time in his or her familiar environment before and after the contact with the parent not looking after the child.

In Hague return cases, the urgency of the court proceedings (the court has to decide within six weeks) increases the need to link mediation closely with these proceedings. Very often the court will schedule the hearing in the Hague return case for Tuesday or Wednesday and order the personal appearance of the applicant and the abducting parent. Mediation will then ideally take place the weekend before the hearing so that the applicant only needs to travel to Germany once to attend both the mediation and the court hearing. If the applicant was granted legal aid for the court proceedings and the court has ordered the personal appearance of the applicant, he or she can also apply for payment of his travel expenses (airfare, train, car etc.) and the number of nights in a hotel **necessary to attend the court hearing**. In this case, only the additional nights required to participate in the mediation session would have to be borne by the applicant - and, of course, the costs of mediation as such. The same applies for the other party - the abducting parent -, but as this person is in Germany where the court proceedings and the mediation take place, the arising travel expenses are normally considerably lower.

If the case is already before the court and the parents have not yet agreed to mediate, the court will also make an effort to convince them. Since 1 September 2009 a new family procedure law (Act on Proceedings in Family Matters and in Matters of Non-contentious Jurisdiction - FamFG) is in force. One focus of this law is to speed up the proceedings in the best interest of the children and to remind parents of their personal responsibility for their child. At every stage of the proceedings the judge primarily has to seek to achieve consensus between the parents.³ There is a general rule that agreements which have been achieved by the parties themselves are preferable to decisions made by the judge because social research has demonstrated that such agreements are more sustainable and have a longer durability also in case of changes of circumstances than judicial decisions.

In Hague return proceedings before the court, parties normally have a legal representative - even though this is not mandatory in Germany under procedural law. It should be ensured that the mediation - and the result achieved - is approved and supported by both parties'

³ § 156 FamFG

lawyers. The German Central Authority and the court therefore strongly advise the parties to make arrangements with their attorneys as to mediation. Normally, the attorneys do not participate in the mediation session. Some clients make arrangements so that they can call their attorney during the mediation weekend and ask for advice, but in most cases they ask them to check the agreement reached during the mediation session afterwards. If necessary, the attorneys of both parties can then get in touch with each other on Monday after the mediation weekend, and ideally, on Tuesday or Wednesday during the court hearing the court will approve the agreement and turn it into a court-approved settlement (consent order) which concludes the Hague return proceedings and can be enforced like a judgment in case of non-compliance.

LEGAL EFFECTS OF MEDIATED AGREEMENTS - DOMESTIC AND CROSS-BORDER

If the parties agree on nothing more than the return of the child, enforcement in case of non-compliance is a matter of the law of the State where the abducting parent and the child are present. The legal issues become far more difficult, though, if the parents agree on the non-return plus further arrangements like custody or contact, or on additional issues following the return such as contact, maintenance or other. Jurisdiction for these matters is often governed by EU instruments or international treaties, and is normally not vested in the State to which the child has been abducted but rather the State where the child had his or her habitual residence until the abduction occurred. The Hague Conference on Private International Law has established an Expert Group of which the author is a member with a view to exploring the legal issues arising from this situation and possible solutions.

MEDIACE V ŘÍZENÍCH O NAVRÁCENÍ SPADAJÍCÍCH POD HAAGSKOU ÚMLUVU O OBČANSKOPRÁVNÍCH ASPEKTECH MEZINÁRODNÍCH ÚNOSŮ DĚTÍ – ZPRÁVA Z NĚMECKÉHO POHLEDU –

ANDREA SCHULZ

KROKY, KTERÉ NĚMECKÝ ÚSTŘEDNÍ ORGÁN PODNIKL VE VZTAHU K MEDIACI V HAAGSKÝCH PŘÍPADECH

Ve chvíli, kdy německý ústřední orgán obdrží žádost o navrácení dítěte či styk dle Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech únosů dětí z roku 1980, je tato žádost přidělena jednomu z devíti pracovníků, kteří se zabývají haagskými případy, a to v závislosti na zemi. Jakmile se založí spis o novém případě, je prvním krokem potvrzení přijetí žádosti a registrace chybějících dokumentů a informací, a to předtím, než může žádost být podána k soudu. Od 1. července 2011 je příkládán informační leták o mediaci v rámci haagského řízení spolu s dotazem na žadatele, zda má zájem o další informace o mediaci.

Jelikož se následující postup při případech navrácení a styku od tohoto bodu liší, popíšeme zpracování žádosti o navrácení jen jako příklad.

V případech navrácení se žadatele neptáme pouze na to, jestli má zájem o více informací o (specializované) mediaci, ale i na to, jak má německý ústřední orgán postupovat, co se týče rodiče únosce. Je běžné, že německý ústřední orgán podá žádost o navrácení u příslušného německého soudu a buď zažádá, aby byla žadateli poskytnuta právní pomoc (v Německu tato možnost podléhá testu prostředků a skutkové podstatě a stejný soud rozhoduje o žádosti o navrácení) či předá případ soukromému právnímu zástupci, jakmile obdrží od žadatele zálohu na právní služby. V potvrzení přijetí žádosti je žadatel nicméně tážán, zda chce, aby byl unášejičímu rodiči zaslán „dopis o dobrovolném navrácení“ ve chvíli, kdy se případ dostává k soudu či dříve. Tento dopis informuje rodiče únosce o Haagské úmluvě z roku 1980 a soudních řízeních, která již byla či brzy budou zahájena. Od července 2011 je dále žadatel tážán (za předpokladu, že projevil zájem o mediaci), zda má být rodič únosce osloven německým ústředním orgánem s cílem zjistit, zda má potenciální zájem o mediaci v případě.

Pokud se potvrdí shora uvedené zašle rodiči únosci německý ústřední orgán „dopis o dobrovolném navrácení“ spolu s informačním letákem o mediaci. Zároveň budou pokračovat přípravy na podání žádosti o navrácení u příslušného německého soudu. Pravdou zůstává, že ve většině případů, kdy dojde k využití mediace, dosáhne se dohody obou stran až poté, kdy je podán příslušný návrh k soudu. Od této chvíle vede soudce řízení a je nezbytné koordinovat každý mimosoudní krok se soudním řízením. Pro ústřední orgán to znamená jak povinnost, tak i výzvu.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Zatímco pracovníci na haagských případech mají zodpovědnost spojenou se státem, pak jsou zde ještě tři sociální pracovníci německého ústředního orgánu, kteří kromě svých případů (požadavky na zprávy, předávání upozornění na možné ohrožení jednotlivých dětí a konzultací týkajících se přeshraničního umístění dětí), převezmou roli prostředníka v mediačních případech. Pokud strany vyjádří zájem o více informací o mediaci, mohou se na ně obrátit.

SPOLUPRÁCE S MIKK ZA ÚČELEM BIKULTURNÍ MEDIACE

Pokud si oba rodiče přejí mediaci, německý ústřední orgán používá pro následující krok, tedy zorganizování mediace, externích zdrojů. Od července 2011 formálně spolupracujeme s neziskovou organizací MiKK e.V. (Mediation in internationalen Kindschaftskonflikten - Mediace v mezinárodních konfliktech týkajících se dětí). MiKK poskytuje stranám další informace a pokud si přejí, naleznou dva mediátory a zorganizuje logistiku (např. nalezení místa, kde mediace proběhne, pomoc se zajištěním cesty atd.) v mediačních případech, které MiKK přidělí německý ústřední orgán. MiKK a německý ústřední orgán používají model bikulturní mediace. Obvykle se jí účastní jeden mediátor a jedna mediátorka. Jeden z nich má právní praxi a druhý praxi v psychologii či sociální práci. Ideálně by přinejmenším jeden z nich měl být, kromě výcviku rodinného mediátora, proškolen i v právních specifikách řízení o mezinárodních únosech dětí.

Pokud jsou „bojující“ rodiče občany dvou států či příslušníky dvou kultur, pak se bude MiKK snažit najít jednoho mediátora se stejným jazykovým/kulturním zázemím.

Navíc je nanejvýš vhodné, pokud každý z mediátorů hovoří jazykem druhého rodiče (a mediátora) či mu přinejmenším rozumí. Navíc může být pro takovou osobu užitečné, pokud má alespoň základní znalost relevantních právních norem druhé země a chce se se obeznámit s kulturními znaky oné země.

S ohledem množství možných kombinací nejde o snadný úkol, ale jelikož MiKK má k dispozici více než 80 mediátorů, obvykle se najde dvojice mediátorů, kteří vyhovují oběma rodičům.

Vše musí být provedeno velmi rychle zároveň se zjišťováním možností mediace a pokračováním v přípravách na podání návrhu k soudu. Jak již bylo řečeno, ve většině případů již byla podána žádost o navrácení a teprve poté se konečně objasní, že obě strany se vlastně mediace chtějí účastnit. Tudíž mediátoři MiKK musí být připraveni k mediaci do dvou týdnů od doby, kdy obdrží zadání.

SPOJENÍ MEDIACE SE SOUDNÍM ŘÍZENÍM O NAVRÁCENÍ DÍTĚTE

Bez ohledu na předmět soudních řízení (návrát, přístup, opatrovnictví) je pravidlem, že mediace přeshraničních rodinných sporů by měla probíhat v zemi, kde se dítě momentálně nachází. Tímto způsobem je možné rychle zorganizovat schůzku mezi rodičem přijíždějícím ze zahraničí a dítětem. Se souhlasem obou rodičů mohou mediátoři určit nejlepší dobu

kontaktu. V mnoha případech to snižuje napětí a zátěž rodičů. Zároveň se tím dítě zatěžuje co nejméně, jelikož může strávit čas ve známém prostředí před a po kontaktu s rodičem, který se o něj nestará.

V haagských případech navrácení zvyšuje naléhavost soudních řízení (soud musí rozhodnout do šesti týdnů) potřebu úzce propojit mediaci s řízeními. Soud v těchto případech velmi často nařídí jednání na úterý či středu a nařídí, aby žadatel i unášejí rodič byli přítomni osobně. V ideálním případě se mediace koná o víkendu před jednáním, aby žadatel musel cestovat do Německa pouze jednou a zúčastnil se zároveň mediace a soudního jednání. Pokud byla žadateli poskytnuta právní pomoc při soudních jednáních a soud nařídil, aby se osobně dostavil, mohou také požádat o vyplacení cestovních nákladů (letenka, jízdenka na vlak, cesta autem atd.) a vyplacení náhrady za počet nocí v hotelu, které byly nutné k tomu, aby se zúčastnili soudního jednání. V tomto případě by žadatel platil pouze nocí, které byly potřeba k tomu, aby se zúčastnil mediačního sezení. Samozřejmě také zaplatí náklady na mediaci. To samé platí pro druhou stranu - unášejího rodiče - ale jelikož je tato osoba v Německu, kde probíhá řízení a mediace, vzniklé náklady na cestu jsou za běžných okolností výrazně nižší.

Pokud je již případ před soudem a rodiče se stále nedohodli na mediaci, soud se je bude snažit přesvědčit. Od 1. září 2009 platí nový zákon o postupu při rodinných záležitostech (zákon o postupu v rodinných záležitostech a záležitostech a nesporné jurisdikci - FamFG). Jedním ze záměrů tohoto zákona je zrychlit řízení v nejlepším zájmu dětí a připomenout rodičům jejich osobní zodpovědnost k dítěti. V každé fázi řízení musí soudce především usilovat o konsensus mezi rodiči.⁴ Existuje obecné pravidlo, že dohody, jichž bylo dosaženo stranami samými, mají přednost před rozhodnutími soudce, jelikož sociální výzkum ukázal, že takové dohody jsou udržitelnější než soudní rozhodnutí a mají delší životnost také v případě změn okolností.

V haagských řízeních o navrácení před soudem mají strany běžně právní zástupce - i když to není dle německého procesního práva povinné. Je vhodné zajistit, že právní zástupci obou stran schválí mediaci i dosažené výsledky. Německý ústřední orgán a soud tudíž důrazně stranám doporučují, aby si s právními zástupci dohodli záležitosti týkající se mediace. Právní zástupci se běžně mediačních sezení neúčastní. Někteří klienti se dohodnou, že mohou právním zástupcům během mediačního víkendu zavolat a poradit se, ale většinou je požádají, aby zkontrolovali dohodu během následujícího mediačního sezení. Pokud je to nutné, právní zástupci obou stran se mohou kontaktovat v pondělí po mediačním víkendu. V ideálním případě v úterý či ve středu, soud během jednání schválí dohodu a změní ji na dohodu schválenou soudem, která uzavře haagské řízení o návratu a kterou lze v případě neplnění vymáhat stejně jako rozsudek.

⁴ § 156 FamFG.

PRÁVNÍ DOPADY MEDIOVANÝCH DOHOD - VNITROSTÁTNÍ A PŘESHraniČNÍ

Pokud se strany dohodnou pouze na návratu dítěte, je vymáhání v případě neplnění záležitostí státu, ve kterém se nachází rodič únosce a dítě. Právní záležitosti se stávají obtížnějšími, pokud se rodiče dohodnou na navrácení a dalším uspořádání jako opatrovnictví a kontakt, nebo při dalších problémech, které následují po návratu, jako je kontakt, udržování kontaktu apod. Jurisdikce se v těchto záležitostech často řídí nástroji EU či mezinárodními dohodami a není vymáhána ve státě, do kterého bylo dítě uneseno, ale spíše státem, kde mělo dítě pobyt před únosem. Haagská konference o soukromém mezinárodním právu ustavila skupinu expertů, jejíž členkou i autorka tohoto textu a jejímž cílem je zkoumat právních záležitostí vzniklých v důsledku této situace a hledat možná řešení.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

DUTCH EXPERIENCE WITH CROSS BORDER MEDIATIONS

LILLIAN VAN WESEMAEL-SMIT⁵

This presentation⁶ aims to give you an impression of how Cross Border Mediations on Parental Disputes are executed in the Netherlands. The main focus is on the International Abduction cases. It will pay attention to the perspective of the couple/ parents on international abduction and the legal procedures. In the last part you'll find some facts and figures concerning the number of Internationals Abduction Cases filed in the Netherlands, the number of Cross Border Mediations and the children involved.

INTRODUCTION

Cross Border Mediations can be distinguished in 3 different categories:

- 1) Mediations falling under the Hague Convention International Child Abduction (HCICA). These mediations stem from different origins:
 - petition by parents (seldom)
 - proposed by the Central Authority
 - Proposed by the court (majority)
 - Proposed by one of the Lawyers
- 2) Mediations in Child Abduction with countries not falling under the HCICA
- 3) National Mediations with a Cross Border Aspect

The National Mediations with a Cross Border Aspect are the most common in the Netherlands. There is a wide variety of national mediations with a Cross Border Aspect in the national mediations dealing with parental disputes. The number of these mediations with a cross border aspect is not registered. The couple might come from another country and live in the Netherlands (French couple, Dutch couple married in USA, Turkish couple living in the Netherlands for 12 years, Polish people, Suriname, USA f.i.) or one of the parents may come from the Netherlands and the other parent may originally come from another country.

⁵ Drs. Lillian van Wesemael is a working as a mediator, trainer and coach in The Netherlands and abroad. She has a broad experience working in Cross-Border Parental Disputes as a Mediator in national and international cases since 2000, and has a broad experience with interviewing children in Cross Border Mediations. She Supervises parents and facilitates the first contact between child and left-behind parent and/ or- renewed contact for a longer period with a child and one of its parents. She is appointed by the court as a forensic expert and then incorporates a child interview or observation of the interaction between. She is frequently appointed by the Court as a Guardian ad Litem.

⁶ This presentation gives an overview of the Key-Note Speech at the Conference: Cross Border Parental Disputes Mediation the 13th of October 2014 in Brno, Czech Republic.

In these mediations it is important that mediator pays attention to the different concept that parents may have on shared parenthood, the importance of the broad family (grandparents, uncles, aunts etc.), religion, culture, languages. Besides from the different concepts that parents might have, the power balance between parents might be influenced by cultural differences. Not always mediators in the Netherlands are aware of these Cross Border Aspects. Furthermore it is important that the mediator gives parents information on travelling abroad for a holiday with the children with an international consent letter signed by parents and on the restrictions for moving to another country without mutual consent.

Mediations in cases of Child Abduction and Non HCICA countries

These cases are quite exceptional. They can be distinguished in 2 different categories:

- **Outgoing (child in another country):**
Seldom (f.i. Father withholds the child in Egypt and Father returned to the Netherlands).
- **Incoming (child in the Netherlands):**
Parent took the Child to the Netherlands and left behind is in a Non HCICA country. The legal procedures and mediation possibilities are the same as the Hague Convention Countries.

The Cross Border Mediation falling under the HCICA form the focus of this presentation.

In 2009 a Pilot Cross Border Mediation was started subsidised by the Dutch Government with a Mediation Bureau. The pilot was imbedded in the Court and the Central Authority and a financially subsidised by the Dutch Government:

Pilot posed time limits, financial limits:

- Mediation of max. 3 sessions of 3 hours
- Max. 3 hours for intake and drafting the agreement
- Pool of 9 very experienced family, court annex mediators, with already an international experience were selected and received intensive training on Cross-Border Parental Disputes
- Mediations always as co-mediations (Legal and Psychological/ Social Sciences background)
- Expert-group of Judges, Central Authority, Lawyers and Psychologists supervising the project

In 2010 a quantitative and qualitative Evaluation proved the Pilot to be successful!

Since then the Mediation Bureau formed by Center IKO organises the mediations with respect to:

- International Abduction cases
- Requested Court Approval for International Relocation

The Cross Border Mediation is limited to the issue of Place of Residence and international care/visitation/ holiday and contact arrangement including the costs for these arrangements. The divorce and alimony settlement don't form part of these mediations.

Since 2012 there exists the possibility for parties to opt for an Online (Skype) Mediation. This option is restricted to cases applying for international contact arrangements. The pool of mediators received a daylong training for online mediation. If the Place of Residence of the Child is involved, the mediations will be face to face.

The Mediation Bureau appoints the mediators couple from a pool of 19 mediators very experienced family, court annex mediators, with already an international experience who received additional intensive training on Cross-Border Disputes is operating. 11 of the mediator have a juridical background, 8 have a psychological / social scientists background.

A child conversation with children from 6 years and older and a child observation from children of 2 ½ years and older forms part of the Cross Border Mediation procedure. The Mediation Bureau appoints a third Mediator for the Child Interview or Child Observation. This mediator stems from the pool and has a psychological / social scientists background and is specialised in Child Affairs. The child Interview or Observation takes place the day before the mediation starts, the report is send to the mediator couple handling the mediation. The report is confidential and restricted for use only in the mediation and cannot be used in any juridical procedure. It is read aloud to the parents mostly in the second mediation meeting.

JOHN AND MARY, THE HCICA AND THE CROSS BORDER MEDIATION

In a very concise form you find the story of John and Mary. It will give you an insight in the timeframe for the Hague conventions cases and the pressure cooker methodology for the mediation

The story of John and Mary

- December 2007: Met each other in the Netherlands
March 2009: Mary, a young and independent woman leaves her job and her home and moves to USA. Couple live with Johns mother. Mary feels like Cinderella, and becomes very isolated
June 2009: John and Mary marry (Green Card)
March 2010: Birth Paul
Summer 2010: Move to a small apartment Maryland, John has to work hard to earn the family income. Mary feels even more isolated, she cannot get a job and feels highly dependent from John
November 2012: Serious trouble/ splitting up
April 2013: John moves and Mary and Paul stay in the apartment. They have some kind of irregular contact arrangements for John and Paul. Limited divorce procedure is filed in Maryland
20th June 2013: John is unable to make contact with Paul and Mary. He is extremely worried: did they have some kind of accident?

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- 20th June 2013: Paul and Mary left USA without knowledge of John
May 2014: John sends declaration of Abduction to Dutch Central Authority and requests for Return
- June: John finds financial support and hires a Dutch lawyer
17th June 2014: Dutch Lawyer submits Court Request to The Hague Court for Paul's Return
HCICA
- 18th June: Mary receives the Request for Return (CA & Court case)
Mary seeks desperately help from a Lawyer

COURT PROCEDURE AND CBM JULY 2014

- 1st July: John arrives in the Netherlands
2nd and 4th July: John sees Paul
3rd July: First Court Meeting (identify issue and missing data/documents)
& Judge indicating Mediation

The Mediation Bureau immediately after the court hearing
Bureau shares information of the way the CBM is conducted with John & Mary & their lawyers

- 3rd July: Intake by Mediator by telephone: giving information to the parties on the mediation and the way it is conducted, inventory of the legal procedures, inventory of the difficulties to overcome, the anxieties, the wishes/preferred options and the willingness of the parties to enter the mediation, checking contra-indications, and preparing the parties to think of different options, explaining the full agreement and the mirror agreement (agreement on the contact and visiting arrangement both in case that the judge would decide that the child should return to the homecountry, and in case that the judge would decide that the child could stay in the Netherlands).
- 4th July: Child Observation (only to be used in the mediation)
5th 6th July: Cross Border Mediation (9 hours)
17th July: Second Court Meeting planned

THE 5th AND 6th JULY: THE MEDIATION

The mediators, one with a legal and one with a psychological background, start early morning discussing how they'll conduct the mediation.

Parties: Two very nervous and tense people entering the office.

The mediator welcome them, explain how they'll work, and highlight the limited timeframe.

First Meeting (9.30- 12.30) covers the underlying emotions and identifies options for future:

- caucus: concerns, issues for mirror agreement, options for future
- History Marriage and Divorce
- Hurt Feelings/ Scars

- Recognition of both sides

Lunchbreak, possibility for parents to take contact with their lawyer.

Second Meeting (13.30 - 16.30)

- Reading of the child observation
- Options for place of residence
- Issues of importance for draft Agreement

End of the day group conference call: Lawyers, Parties, Mediators, MB Officer.

The mediators explain the progress in the mediation thusfar. If there are still challenges to be bridged, they highlight these too.

Continuing work for Mediators and MB Officer:

Elaborate Draft Agreement. At 19.30 the draft Agreement is send to the Parents and their Lawyers

John and Mary: Think it over

Get advice from their Lawyer

Next Day: 3rd and final meeting (9.30 - 12.30) issues:

- General Feelings concerning a possible Agreement
- Further input for Agreement
- Adjusting the Draft Agreement
- Possibility to contact Lawyers
- Signing the Agreement
- Evaluation of the Mediation

The MB Officer sends the signed Final Agreement to the Court and to the Lawyers. John and Mary reached a full Agreement including the future Place of Residence for Paul, visitation and contact arrangement and sharing the costs involved, schooling, engaging that Paul stays bi- lingual, sporting activities for Paul in the future, sending photo to each other and the extended family and sending information on a regular base.

FOLLOW-UP, WHAT STILL NEEDS TO BE DONE AFTER THE MEDIATION

25th July: Court Decision in the Netherland HCICA
In the Court Verdict the Place of Residence & Contact Arrangements is formalised in the Netherlands.

Before the first Visit from Paul to John it is necessary to have:

- Court Decision in the USA or Mirror Order on the Place of Residence & Contact Arrangements.
- Still to be agreed upon between John and Mary: Final Arrangements Divorce either under USA Law or Dutch Law.

THE HCICA AND CROSS BORDER MEDIATION: SOME FIGURES & PROCEDURAL DEADLINES

The last part of this presentation highlights some facts and figures on Cross Border Mediation and the HCICA in the Netherlands.

THE HAGUE CONVENTION ON INTERNATIONAL CHILD ABDUCTION

In 2011, 249 children by 164 parents taken without permission or failed to return from a vacation. It involved both international child abduction from the Netherlands and the Netherlands. That is an increase of 30% compared to 2010, the majority of the children is taken by the mother, 31% of 249 children were taken away by the father. Remarkably, the number of mothers who bring children to non-treaty countries increases (over 50%). In 2011, 17 children returned.

In 2011 HCICA Requested Return to The Central Authority in the Netherlands:

- ± 60 incoming cases
- ± 110 outgoing cases (Consent Letter, Control Airports)

Deadlines:

- 6 weeks for the Central Authority intake
- Notification letter to both parents 6 WEEKS FOR CA
- 2 weeks: Lawyer submits Court Request (Specialised Lawyers)

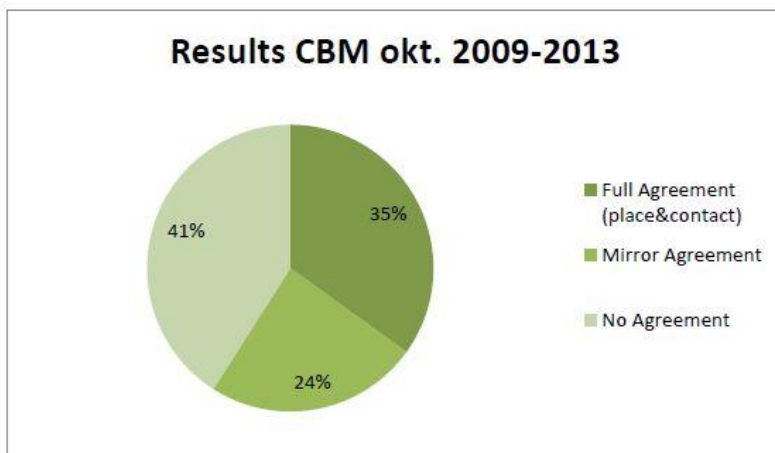
- Court Hearing scheduled ± 2 weeks (1 Judge) Court Cases Centralised in The Hague, Judge=Specialist
- 2 weeks for mediation (± 26 yearly)
- 2 weeks Multiple Court Hearing 6 WEEKS FOR COURT
- 2 weeks Decision of the Court

- 2 weeks for Court Appeal, High Court Cases Centralised in The Hague, Judge=Specialist
- 2 weeks High Court Hearing 6 WEEKS FOR HIGH COURT
- 2 weeks High Court Decision

RESULTS CROSS BORDER MEDIATION IN CHILD ABDUCTION

In 2011 of the 30 child abduction cases handled annually by the Court, 19 sets of parents opted for a cross-border mediation. 60% of the couples have come to an Agreement, either completely (40%) or partially (20%).*

The result of the Cross Border Mediations in the period 2009-2013 is showed in the graphic below.*

In 2011 the majority of children of parents involved in Cross Border Mediation are between 0 and 8 years. An overview of the number of Children from parents involved and the number of Child Interviews and /or Observations you find below. If a Child interview did not take place this is in most cases due to the fact the child was too young. In 2011 there were 11 babies. Till 2013 only Children form 6 years and older were interviewed. From 2014 and onwards Children of 2 ½ years till 6 years a Child Observations is provided*.

Number of Children in CBM				
Year	2009/2010	2011	2012	2013
Total	39	37	35	30
Child-interview	24	19	17	19

Top five Countries involved in the Cross Border Mediations HICICA in the Netherlands*

No.	2009/2010	2011	2012	2013
1	Germany	USA	Belgium	Surinam
2	Great Britain	Great Britain	Great Britain	Belgium
3	Spain	Belgium	Norway	USA
4	Poland	Denmark	Australia	Turkey
5	France	Spain	USA	Bulgaria

Language used in the Cross Border Mediation in percentages*

Language	2009/2010	2011	2012	2013
Dutch	16	21	42	29
English	37	53	25	29
Interpreter	47	26	33	42

* Thanking the Mediation Bureau for providing these data.

HOLANDESKÉ ZKUŠENOSTI S PŘESHRAŇIČNÍ MEDIACÍ

DRS. LILLIAN VAN WESEMAEL-SMIT⁷

Cílem této prezentace⁸ je ukázat způsob, jakým se provádí přeshraniční mediace v rodičovských sporech v Nizozemí. Pozornost je zaměřena na případy týkající se mezinárodních únosů dětí. Bude se zabývat pohledem páru/rodičů na mezinárodní únosy dětí a právní postupy. V poslední části jsou uvedena fakta a čísla týkající se počtu případů mezinárodních únosů dětí, které byly podány v Nizozemí a počet přeshraničních mediací a zúčastněných dětí.

ÚVOD

Přeshraniční mediace můžeme rozdělit do třech kategorií:

- 1) Mediace spadající pod haagskou Úmluvu o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (HCICA). Tyto mediace mají různý původ:
 - návrh rodičů (zřídka)
 - navržené ústředním orgánem státu
 - navržené soudem (většina)
 - navržené jedním z právních zástupců
- 2) Mediace při únosech dětí v zemích, které nespadají pod HCICA
- 3) Vnitrostátní mediace s přeshraničním aspektem

Vnitrostátní mediace s přeshraničním aspektem jsou v Nizozemí nejběžnější. Existuje široká škála vnitrostátních mediací s přeshraničním aspektem, které se zabývají rodičovskými spory. Počet takovýchto mediací není zaznamenán. Pár může přijet z jiné země a žít v Nizozemí (francouzský pár, holandský pár, který se vzal v USA, turecký pár, který žije v Nizozemí 12 let, občané Polska, Surinamu či například USA), případně jeden z rodičů pochází z Nizozemí a druhý rodič je původem z jiné země.

Při těchto mediacích je důležité, aby mediátor bral v potaz odlišné koncepty, jež mohou rodiče mít, co se týká rodičovství, důležitosti rozvětvené rodiny (prarodiče, strýcové, tety atd.), náboženství, kultury a jazyka. Kromě rozdílných konceptů, které rodiče mohou mít, může být rovnováha síly mezi rodiči také ovlivněna kulturními rozdíly. Ne vždy si mediátoři v Nizozemí uvědomují přeshraniční aspekty. Mimoto je důležité, aby mediátor rodičům podal informace o cestování na dovolenou do zahraničí s dětmi (mezinárodní souhlas podepsaný

⁷ Drs. Lillian van Wesemael pracuje jako mediátorka, lektorka a kouč v Nizozemí a v zahraničí. Jakožto mediátorka má rozsáhlé zkušenosti s přeshraničními rodičovskými spory ve vnitrostátních a mezinárodních případech. Pracuje na nich již od roku 2000. Také má rozsáhlé zkušenosti s pohovory s dětmi v případech přeshraniční mediace. Dohlíží na rodiče a usnadňuje první kontakt mezi dítětem a opuštěným rodičem a/nebo znovuoobnovený kontakt dítěte a jednoho rodiče po delší dobu. Je jmenovanou soudní znalkyní a podává zprávy o rozhovorech s dítětem či o pozorování. Často je také jmenována soudem jako opatrovník ve sporu.

⁸ Tato prezentace představuje shrnutí projevu na konferenci:

Mediace přeshraničních rodičovských sporů, 13. října 2014 v Brně, Česká republika

oběma rodiči) a o omezeních týkajících se přestěhování se do jiné země bez vzájemného souhlasu.

Mediace v případech únosů dětí a zemí nespadaajících pod HCICA

Tyto případy jsou opravdu mimořádné. Lze je rozdělit do dvou kategorií:

- Výjezdové (dítě v jiné zemi):
Zřídkakdy (například otec zadržuje dítě v Egyptě a sám se vrátil do Nizozemí)
- Příjezdové (dítě v Nizozemí):
Rodič odvezl dítě do Nizozemí a opuštěný rodič je v zemi nespadaající pod HCICA. Právní postupy a možnosti mediace jsou stejné jako v zemích spadaajících pod Haagskou úmluvu.

Ústředním bodem této prezentace jsou přeshraniční mediace spadaající pod HCICA.

V roce 2009 byla zahájena pilotní přeshraniční mediace, kterou dotovala holandská vláda a Mediační úřad. Pilotáž byla zakotvena na soudech a ústředním orgánu státu a byla finančně podporovaná ze strany holandské vlády:

Pilotáž ukládala jak časová, tak finanční omezení:

- mediace v rozsahu maximálně třech sezení po třech hodinách
- maximum třech hodin na přijetí a návrh dohody
- byla vybrána skupina devíti velmi zkušených rodinných mediátorů přidružených k soudu, kteří již měli mezinárodní zkušenost, a ti absolvovali intenzivní výcvik v přeshraničních rodičovských sporech
- mediace vždy jako ko-mediace (vzdělání v oblasti práva a psychologie/společenských věd)
- znalecká skupina složená ze soudců, ústředního orgánu státu, právníků a psychologů, která na projekt dohlížela

V roce 2010 ukázalo kvalitativní a kvantitativní hodnocení pilotního projektu, že byl úspěšný!

Od té doby Mediační úřad, jenž byl založen ústředním IKO, zajišťuje mediace týkající se:

- mezinárodních únosů dětí
- požadovaného souhlasu soudu s mezinárodní relokací

Přeshraniční mediace je omezena na záležitosti týkající se trvalého pobytu a dohody o mezinárodní péči/návštěvách/prázdninách a kontaktu, a to včetně nákladů na tyto dohody. Vypořádání týkající se výživného a rozvodu nejsou součástí takovéto mediace.

Od roku 2012 mají rodiče možnost vybrat si online mediace (Skype). Tato možnost se vztahuje pouze na případy, kde se žádá o domluvu mezinárodního kontaktu. Skupina

mediátorů absolvovala celodenní výcvik na online mediaci. Pokud je dítě v zemi, mediace se vždy konají tváří v tvář.

Mediační úřad jmenuje dvojici mediátorů ze skupiny devatenácti velmi zkušených mediátorů přidružených k soudu, kteří již mají mezinárodní zkušenosti a kteří absolvovali intenzivní výcvik týkající se fungování přeshraniční mediace.

Postup přeshraniční mediace zahrnuje rozhovor s dítětem od šesti let věku a pozorování dítěte staršího než dva a půl roku. Mediační úřad pro rozhovor s dítětem či pozorování jmenuje ještě třetího mediátora. Mediátor je ze skupiny a má zkušenosti z oboru psychologie či sociálních věd a specializuje se na záležitosti dětí. Rozhovor či pozorování se odehrává den předtím, než je mediace zahájena. Mediátor o tomto zašle zprávu dvojici, která mediaci zajišťuje. Zpráva je důvěrná a její použití je omezené pouze pro účely mediace a nemůže být použita v jakémkoliv právním řízení. Zpráva se rodičům čte nahlas, zpravidla na druhém mediačním sezení.

JOHN A MARY, HCICA A PŘESHRANIČNÍ MEDIACE

Niže je uveden velmi stručný příběh Johna a Mary. Pomůže vám pochopit časový rámec, který je určený pro případy dle Haagské úmluvy a metodiku tlakového hrnce pro mediaci.

Příběh Mary a Johna

- Prosinec 2007: Setkali se v Nizozemí.
- Březen 2009: Mary, mladá a nezávislá žena končí s prací, stěhuje se z domu a do USA.
Pár žije s Johnovou matkou. Mary se cítí jako Popelka a postupně je čím dál více izolovaná.
- Červen 2009: John a Mary se vezmou (zelená karta).
- Březen 2010: Narodí se Paul.
- Léto 2010: Přestěhují se do malého bytu v Marylandu a John musí tvrdě pracovat, aby zajistil rodinu. Mary se cítí stále izolovanější, nedaří se jí získat práci a cítí se na Johnovi opravdu závislá.
- Listopad 2012: Vážné problémy/ rozchod
- Duben 2013: John se odstěhuje a Mary a Paul zůstávají v bytě. Dohodnou se na nepravdělném kontaktu Johna s Paulem.
V Marylandu podají návrh o odloučení.
20. června 2013: John nemůže navázat kontakt s Paulem a Mary.
Je mimořádně ustaraný: Měli snad nějakou nehodu?
20. června 2013: Paul a Mary opustili USA, aniž by dali Johnovi vědět.
- Květen 2014: John zašle prohlášení o únosu Holandskému ústřednímu orgánu a požaduje navrácení.
- Červen: John získává finanční podporu a najímá si holandského právního zástupce.
17. června 2014: Holandský právní zástupce podává návrh na Paulův návrat u haagského soudu.
HCICA
18. června: Mary obdrží požadavek na návrat (únos dítěte & soudní případ).
Mary zoufale hledá pomoc u právního zástupce

SOUDNÍ ŘÍZENÍ A PŘESHRAŇIČNÍ MEDIACE ČERVENEC 2014

1. července: John přijíždí do Nizozemí
2. a 4. července: John se setkává s Paulem
3. července: První zasedání soudu (identifikace problému a chybějící data/dokumenty)
& soudce nařizuje mediaci

Okamžitě po soudním slyšení Mediační úřad sdílí informace o tom, jak probíhá přeshraniční mediace, s Johnem, Mary a jejich právními zástupci.

3. července: Mediátor řeší situaci po telefonu: dává informace stranám mediace o způsobu, jakým mediace probíhá včetně seznamu právních úkonů, těžkostí, které je třeba překonat, obav, přání a upřednostňovaných možností. Zjišťuje ochotu stran k zahájení mediace, zkoumá kontraindikace a připravuje strany na to, aby přemýšlely o různých možnostech. Vysvětluje plnou dohodu a zrcadlovou dohodu (dohoda o kontaktu a návštěvách v případě, že soudce rozhodne, že se dítě vrátí do vlasti a v případě, že soudce rozhodne, že dítě zůstane v Nizozemí).
4. července: Pozorování dítěte (použije se pouze při mediaci)
5. a 6. července: Přeshraniční mediace (9 hodin)
17. července: Druhé soudní stání

5. a 6. ČERVENEC: MEDIACE

Mediátoři, jeden s právními zkušenostmi a druhý se zkušenostmi z oboru psychologie, začnou brzy ráno diskutovat způsob, jakým mediaci povedou.

Strany: Dva velmi nervózní lidé vcházejí do kanceláře.

Mediátor je přívítá, vysvětlí, jak pracují a upozorní na omezený časový rámec.

První schůzka (9:30- 12:30) mapuje skryté emoce a identifikuje budoucí možnosti:

- hlavní: obavy, záležitosti zrcadlové dohody, budoucí možnosti
- historie manželství a rozvod
- pocity ublížení/šrámy na duši
- vzájemné pochopení obou stran

Přestávka na oběd, možnost, aby se rodiče poradili se svými právními zástupci

Druhá schůzka (13:30 - 16:30):

- přečtení záznamu z pozorování dítěte
- možnosti místa pobytu
- zásadní záležitosti potřebné k návrhu dohody

Na konci dne konferenční hovor: právní zástupci, mediátoři, úředník Mediačního úřadu. Mediátoři vysvětlují dosavadní vývoj mediace. Zdůrazní překážky, pokud ještě nějaké existují.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Další práce mediátorů a úředníka Mediačního úřadu:

Vypracovat návrh dohody. V 19:30 se návrh dohody zašle rodičům a jejich právním zástupcům.

John a Mary:

Promyslet si to.

Poradit se s právním zástupcem.

Další den: třetí a poslední schůzka (9:30 - 12:30). Záležitosti k řešení:

- celkové pocity týkající se možné dohody
- další připomínky k dohodě
- upravení návrhu dohody
- možnost kontaktovat právní zástupce
- podpis dohody
- zhodnocení mediace

Úředník Mediačního úřadu zašle podepsanou konečnou dohodu soudu a právním zástupcům. John a Mary dosáhli dohody, jež obsahuje budoucí místo pobytu Paula, návštěvy a kontakt, rozdělení výdajů na záležitosti týkající se dohody, vzdělávání, dohodu, že Paul bude bilingvní, Paulovy budoucí sportovní aktivity, zasilání fotografií jeden druhému a širší rodině a také pravidelné zasilání informací.

DALŠÍ SLEDOVÁNÍ, CO JE JEŠTĚ TŘEBA PO MEDIACI UDĚLAT

25. července: Rozhodnutí soudu v Haagu HCICA.
V rozhodnutí soudu je potvrzeno, že místo pobytu a kontakt bude v Nizozemí.

Před první návštěvou Paula musí John mít:

- soudní rozhodnutí z USA či nařízení o místě pobytu a kontaktu
- záležitosti, na kterých se John a Mary musí dohodnout: definitivní rozvod buď dle holandského práva či práva USA

HCICA A PŘESHRANIČNÍ MEDIACE: ČÍSLA A PROCESNÍ LHŮTY

Závěrečná část prezentace uvádí fakta a čísla týkající se přeshraniční mediace a HCICA v Nizozemí.

HAAGSKÁ ÚMLUVA O OBČANSKOPRÁVNÍCH ASPEKTECH MEZINÁRODNÍCH ÚNOSŮ DĚTÍ

V roce 2011 celkem 249 dětí odvezlo 164 rodičů bez dovození nebo se nevrátilo z dovolené. Jednalo se jak o mezinárodní únosy z Nizozemí, tak do Nizozemí. Oproti roku 2010 se jedná o nárůst o 30%. Většinu dětí unesla matka a 31% ze 249 dětí unesl otec. Je pozoruhodné, že počet matek, které unášejí své děti do zemí nespadaících pod úmluvu, se zvyšuje (přes 50%). V roce 2011 bylo navráčeno 17 dětí.

V roce 2011 HCICA vyžadovala návrat u ústředního orgánu Nizozemí

- ± 60 příchozích případů
- ± 110 odchozích případů (prohlášení o souhlasu, kontrola na letišti)

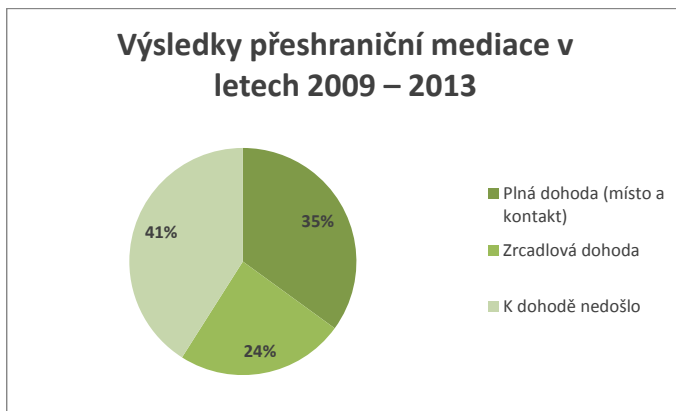
Lhůty:

- 6 týdnů pro ústřední orgán
- Oznámení oběma rodičům 6 TÝDNŮ PRO ÚSTŘEDNÍ ORGÁN
- 2 týdny: Právní zástupce podá návrh k soudu (specializovaní právní zástupci)
-
- Slyšení u soudu je naplánováno na ±2 týdny (1 soudce), soudní případy jsou centralizovány v Haagu a soudce je specialista
- 2 týdny na mediaci (± 26 ročně)
- 2 týdny na více soudních slyšení 6 TÝDNŮ PRO SOUD
- 2 týdny na rozhodnutí soudu
- 2 týdny na odvolání, případy vrchního soudu jsou centralizované v Haagu a soudce je specialista
- 2 týdny soudních slyšení 6 TÝDNŮ PRO VRCHNÍ SOUD
- 2 týdny na rozhodnutí vrchního soudu

VÝSLEDKY PŘESHRAŇIČNÍ MEDIACE TÝKAJÍCÍ SE ÚNOSŮ DĚTÍ

V roce 2011 z 30 případů únosů dětí, jež jsou ročně projednávány u soudu, si 19 rodičů vybralo přeshraniční mediaci. 60% párů se dohodlo, buď úplně (40%) či částečně (20%).*

Výsledky přeshraniční mediace v období 2009-2013 jsou uvedeny v grafu níže.*

V roce 2011 byla většina dětí zapojená do přeshraniční mediace mezi 0 až 8 lety věku. Níže naleznete přehled počtu dětí a počet rozhovorů s dětmi či počet pozorování. Pokud se

rozhovor s dítětem nekonal, pak je to v drtivém počtu případů proto, že dítě bylo příliš malé. V roce 2011 zde bylo 11 batolat. Do roku 2013 se rozhovory prováděly pouze s dětmi staršími šesti let. Od roku 2014 se provádí pozorování dětí od dvou a půl let věku až do šesti let věku*.

Počet dětí v přeshraniční mediaci				
Rok	2009/2010	2011	2012	2013
Celkem	39	37	35	30
Rozhovory s dítětem	24	19	17	19

Pět hlavních zemí zapojených do přeshraniční mediaci HCICA v Nizozemí*

Č.	2009/2010	2011	2012	2013
1	Německo	USA	Belgium	Surinam
2	Velká Británie	Velká Británie	Velká Británie	Belgie
3	Španělsko	Belgie	Norway	USA
4	Polsko	Dánsko	Austrálie	Turecko
5	Francie	Španělsko	USA	Bulharsko

Jazyky užívané při přeshraniční mediaci v procentech*

Jazyk	2009/2010	2011	2012	2013
Holandština	16	21	42	29
Angličtina	37	53	25	29
Tlumočník	47	26	33	42

*Děkujeme Mediačnímu úřadu za poskytnutí těchto dat.

O AUTORECH

ANKE LÖBEL

Mediátorka

Lektorka rodinné mediace, přeshraniční rodinné mediace a obchodní mediace

Odborná poradkyně, právnička, advokátka (Anglie & Wales)

Mediace rodinných sporů v národních a mezinárodních záležitostech, mediace obchodních a týmových sporů

Dohled nad mediátory, dohled nad právními zástupci

Členka představenstva MiKK e.V.

Předsedkyně mnichovské skupiny Federální asociace mediátorů Německa

Zástupkyně mediátorů v pracovní skupině Rodinného soudu v Mnichově

Předsedkyně pracovní skupiny Mnichovské právnické asociace „mediátorů a právních zástupců“ v mediačním centru v Mnichově v rámci evropské sítě crossbordermediator.eu

Mediator

Trainer for family mediation, cross-border family mediation and business mediation

Supervisor, Lawyer, Solicitor (England & Wales)

Mediation of family conflicts in national and international matters, Mediation of business and team conflicts

Supervision of mediators, Supervision of lawyers

Member of the board of MiKK e.V.

Chair of the Munich-Group of the German Federal Association of Mediators

Representative of mediators in a working group at the Munich family Court

Chair of a working group of the Munich lawyers Association "mediators and lawyers" at the mediation centre Munich, European Network crossbordermediator.eu

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

PHDR. DUŠAN ONDRUŠEK, CSC.

Založil a vyše 20 rokov viedol organizáciu PDCS, ktorá od počiatkov presadzovala a šírila myšlienky mediácie a komunitnej mediácie na Slovensku.

Absolvent štúdia psychológie UK v Bratislave, a riadenia MNO v na IPS (Johns Hopkins University v Baltimore). 15 rokov pracoval v oblasti psychologického poradenstva venoval sa tiež výskumu altruizmu a účinnosti rôznych typov tréningov. Od roku 1990 sa trénersky a konzultačne zameriava prevažne na oblasť alternatívnych spôsobov riešenia konfliktov, otázky rozvoja a nenásilnej komunikácie. Má bohaté medzinárodné skúsenosti s realizáciou programov zameraných na prevenciu a riešenie konfliktov a ako tréner a facilitátor doteraz pôsobil vo viac ako 40 krajinách, na Balkáne (hlavne v Srbsku, Kosove a BiH), v Kaukaze (napr. v konflikte Gruzíncov a Abcházcov) alebo v niektorých krajinách regiónu MENA (napr. v Jemene, Jordánsku, Tunisku).

Je autorom a spoluautorom viacerých kníh, množstva odborných článkov napr. publikácie „Čítanka pre neziskové organizácie“, „Konflikt, zmierovanie, zmierovacie rady., „Tréning? Tréning“

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

MGR. et MGR. EVA PÁVKOVÁ

Psycholožka a mediátorka, pracovala v Azylovém domě pro matky s dětmi a jako vedoucí Linky důvěry, dále jako psycholožka pro náhradní rodinnou péči na Krajském úřadě v Brně a jako ve středisku odborné podpory pro náhradní rodiče Openfamily. S Úřadem pro mezinárodně právní ochranu dětí spolupracuje od roku 2006, nyní zde vede oddělení psychologů. Absolvovala výcvikový kurz telefonické krizové intervence, výcvik v procesové práci se systemickými strukturami, v roce 2010 zkouškou ukončila komplexní výcvik mediace akreditovaný MPSV u Asociace mediátorů České republiky, dále absolvovala výcvik pro trenéry mezinárodní mediace v Bruselu, trénink v mediaci přeshraničních rodičovských konfliktů v Berlíně.

Jako lektorka školí rodinnou mediaci budoucí mediátory, přednáší pro sociální pracovníce, rodiče, advokáty, má soukromou praxi psychologického poradenství a mediace. Mediační jednání vede kromě češtiny v dalších třech jazycích „face to face“ i on line.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

JUDR. ING. ROMANA ROGALEWICZOVÁ

Absolvovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity v roce 2006, na téže fakultě obhájila v roce 2012 také rigorózní práci.

Od roku 2009 působí na Úřadě pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Do roku 2011 pracovala na pozici právníčky, řešila agendu Německa, Francie a Belgie. V průběhu rodičovské dovolené se zapojila do realizace projektu Rozvoj partnerství v oblasti mezinárodní spolupráce na Úřadě pro mezinárodněprávní ochranu dětí, nejprve jako odborná manažerka sekce zaměřené na nastavení spolupráce ústředních orgánů, od května 2014 jako odborná garantka sekce, jejímž úkolem je aplikovat Cochemskou praxi na případy rodičovských konfliktů s mezinárodním prvkem řešených českými soudy.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

**PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST**
www.esfcr.cz

DR. ANDREA SCHULZ, LL.M.

Po studiích práva v Hamburku (Německo) a v Montpellieru (Francie), získala diplom v Hamburku a později i titul LL.M. (Master of European, International and Comparative Law) na Evropském univerzitním institutu ve Florencii (Itálie) a Ph.D. na Hamburské univerzitě.

Od roku 1993 do roku 1995 pracovala Andrea Schulz v Institutu Maxe Plancka pro zahraniční a mezinárodní právo v Hamburku (Německo).

Od roku 1995 do roku 2001 pracovala na Federálním ministerstvu spravedlnosti v Německu. V roce 1997 a 1998 byla vyslána do Rady Evropy (Evropská komise pro lidská práva a Ředitelství právních záležitostí).

Od ledna 2002 do června 2007 byla první tajemnicí na Haagské konferenci o soukromém mezinárodním právu, kde byla zodpovědná za mezinárodní občanské právo a obchodní právo a spolupracovala na implementaci Haagské úmluvy o únosech dětí z roku 1980 a Haagské úmluvy o ochraně dětí z roku 1996.

Od července 2007 je Andrea Schulz ředitelkou Německého ústředního orgánu pro mezinárodní spory o opatrovnictví ve Federálním justičním úřadu v Bonnu.

After law studies in Hamburg (Germany) and Montpellier (France) she obtained her law degree in Hamburg and later an LL.M. degree (Master of European, International and Comparative Law) from the European University Institute in Florence (Italy) and a Ph.D. at the University of Hamburg.

From 1993 to 1995 Andrea Schulz worked with the Max Planck Institute on Foreign and International Private Law in Hamburg (Germany).

From 1995 to 2001 she worked with the Federal Ministry of Justice in Germany. In 1997/1998 she was seconded to the Council of Europe (European Commission on Human Rights and Directorate of Legal Affairs).

From January 2002 until June 2007 she was a First Secretary at the Hague Conference on Private International Law where she was responsible for international civil and commercial law and co-operated in the implementation of the 1980 Hague Child Abduction Convention and the 1996 Hague Convention on the Protection of Children.

Since July 2007 Andrea Schulz is the Director of the German Central Authority for International Custody Conflicts at the Federal Office of Justice in Bonn.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

DRS. LILLIAN VAN WESEMAEL

V roce 2000 začala pracovat jako mediátor a kouč v celé řadě sporů na národní i na mezinárodní úrovni. Většina z nich byla rodinnými spory. Specializuje se na práci s rodiči při navrhování plánu rodičovství, který vyhovuje dětem a zaměřuje se na jejich zvláštnosti, potřeby a možnosti rodičů. Lillian si při práci mediátora komplexních mediací vybudovala reputaci úspěšného řešení sporů. Je zaregistrována v Mediační federaci Nizozemí a je akreditovaným mediátorem pro mediace vedené u soudu a Vrchního soudu. Od roku 2009 pracuje na přeshraničních mediacích vedených u soudu a řeší záležitosti plánů rodičovství mezi rodiči, kteří žijí v jiných zemích. Většinou se jedná o případy únosu dítěte rodičem.

Mimo své mediační aktivity a aktivity kouče je zkušeným řečníkem a lektorkou zpracovávání plánu rodičovství a vedení rozhovoru s dětmi při mediaci (workshopy v Nizozemí, Belgii, Německu a Španělsku). Předsedá několika supervizním skupinám a dohlíží na mediátory. Je recenzentkou a hodnotitelkou Mediační federace Nizozemí a specializovaným zástupcem dětí.

Started working in 2000 as mediator and coach in a wide variety of disputes both on a domestic as an international level, most of them family disputes. She is specialized in working with parents to draw a parenting plan that fits the interest of the children, having an eye on their peculiarities and their needs, and the possibilities of the parents. Lillian has built up a reputation of successful dispute resolution working as a mediator in complex mediations. She is MfN (Mediation Federation the Netherlands) registered and accredited mediator for Court and High Court annexed mediation. Since 2009 she works in Court annexed cross border mediations resolving issues on parenting plans between parents living in different countries, most of them Parental Child Abduction cases.

Besides her mediation and coaching activities, she is an experienced speaker and trainer especially on elaborating Parenting Plan and on talking to children in mediation (workshops in the Netherlands, Belgium, Germany and Spain). She presides several intervision groups and gives supervision to mediators, She is MfN peerreviewer and Special Representative for Children.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

MEDIACE PŘESHHRANIČNÍCH RODIČOVSKÝCH SPORŮ 2014

Sborník příspěvků z konference pořádané Úřadem
pro mezinárodněprávní ochranu dětí 13. - 14. 10. 2014 v Brně

Editor: Eva Pávková

Vydal a vytiskl Tribun EU, s. r. o.
Cejl 892/32, 602 00 Brno

Vydání 1.

Brno 2015

ISBN 978-80-263-0996-3

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz